

C

NPR01F-356

వివాహ సరళి

సి.విజయలక్ష్మి

విషాద భారతం

(సంపూర్ణ వచన కవితాకావ్యం)

సి. విజయలక్ష్మి

కృష్ణాజిల్లా పరిషత్తులకు రామస్వామి
చిగురుపాటి బుచ్చిరామయ్య గారు
డా॥ చంద్రశేఖర్ గారు
విమలకరించిన పుస్తకం

అభ్యుదయ సాహితీ ప్రచురణ

విజయవాడ

2

నవయుగ కవితా నాందీప్రస్థావకులు
 మహాప్రస్థాన గీతాచార్యులు గురుతుల్యులు
 వర్తమాన రెలుగు జాతి మహాకవి శ్రీశ్రీకి
 వినయపూర్వక వందనాలతో .....

అంకితం
 విజయలక్ష్మి

ప్రథమ ముద్రణ 1965 జూలై — 1000

ద్వితీయ ముద్రణ 1966 మే

ప్రతులు 1500

వెల : రూ. 1—50

ప్రతులకు :

విద్యోదయ ప్రింటర్స్,

బకింగ్ హంపేట (పి. వొ.)

విజయవాడ - 2.

కృతజ్ఞత

అభ్యుదయ కవిత్వం పీఠా విరగడైందని కలలుగన్న పెద్దన్నల కలల్ని కలలుగా జేసింది విషాదభారత కావ్యవతరణం. తెలుగు దేశంలోని అన్ని ప్రధాన దిన వారపత్రికలకీ కావ్యాన్ని సమీక్షార్థం పంపినా ఏవో వాహటి రెండు పత్రికలు మినహా అన్ని పత్రికలూ సామూహికంగా బాయ్కాట్ చేసి, కనీసం గ్రంథ స్వీకారమైనా వేసుకోలేదు. అందుకు అవగింజంత ఆశ్చర్యంగాడా పడవొందిన అవసరమూలేదు. అయినా ఆంధ్రప్రజలు తమ హర్షాతిరేకాల్ని కుండ పోతగా కావ్యంపై వర్షింపజేసి సమాదరించారు. ప్రజ గెలుస్తుంది. ఇది నిజం విలుస్తుంది. ఈ పరమసత్యాన్ని విషాదభారతం నిరూపించింది. అభ్యుదయ కవిత్వానికి దుర్దినాలు దాపురించిన ఈ పితపకారంలో పట్టుమని పదిమాసాలు తిరక్కపూర్వమే ఈ కావ్యం ద్వితీయ ముద్రణం జరుగుతోంది. ఈ అవకాశాన్ని లభింపజేసి తమ ఆదరాభిమానాల్ని చూపిన యావదాంధ్ర ప్రజానీకానికి నా హృదయపూర్వక ధన్యవాదాలు అర్పిస్తున్నాను.

—సి. వి.

ప్రాణాగ్ని

చచ్చింది. అభ్యుదయ కవిత్వం పీఠా విరగడైంది, అనుకునే అన్నయ్యలకు ఉలికిపాటు కలిగించే విధంగా మరొక అభ్యుదయ కావ్యం- విషాద భారతం వెలువడుతున్నది. అభ్యుదయ కవిత్వం పుబ్లిక్ పుట్టి మఱిలో గిట్టే మూన్నాళ్ళ ముచ్చట కాదని నిరూపించేందుకేమో ఈ కావ్యావతరణ !

ఈనాడు మన నాట జరుగుతున్న కపట నాటకం ఈ కావ్యానికి ఇతివృత్తమైంది. దేశ కాలాలను మీరినదే గొప్ప కావ్య మనుకొనేవారితో ఏమిగాని, దేశ కాలాలనుగురించిన కవిదర్శనమే కావ్యమనుకొనే దోరణి ముమ్మూర్తులా అభ్యుదయ కవిని పట్టి ఇస్తుంది. ఇతరులనుంచి వేర్పరచి నిలుపుతుంది. దీనికి సిగ్గుల పలసిన పనిలేదు. ఏ కావ్యంలోనైనా దేశ కాల ప్రభావాలు అంతరీ నంగనైనా ప్రత్యక్షం కాకపోవు. అభ్యుదయ కావ్యాలకైతే అవే జీవగర్భాలు మరి ! ఏ కావ్యంలో ఆ ప్రభావాలు ప్రతిభాసంపన్నంగానూ సౌందర్య సంపుష్టంగానూ ఉంటాయో అది మహాకావ్య మవుతుంది. ప్రత్యేక పరిస్థితులతో మనకేమిపని అనుకొని సార్వజనీన, సార్వకాలీన ఏషయాలే కావ్య ప్రసక్తాలు కావలెనని సిద్ధాంతం చేసుకొనేవారు లేకపోలేదు. వారిది నేలను విడిచిన సాము. ప్రత్యేక పరిస్థితులను సరిగా చిత్రించడంద్వారానే రచనకు సార్వజనీనత సిద్ధిస్తుందని అభ్యుదయ రచయితలు భావిస్తారు.

అభ్యుదయ రచయితలు, అభ్యుదయ రచయితలు అని పేరుబడిన వారు “రష్యా గురదూషంతో” మత్తెక్కినవారు కారు; ఏదో ఒక రాజకీయ పక్షానికి “తాళికులు” కారు. అట్లని రష్యానుగానీ చైనానుగానీ ఈనడించడమే తమ బ్రతుకుదెరువుగా చేసుకొన్నవారితో మమేకమూ కారు. అధికారంలో లేని రాజకీయ పక్షాన్ని కిందుచేస్తూ అధికారపక్షం కొమ్ముగాచేవారితోనూ ఇలాకా లేదు. అభ్యుదయ రచయితలు ఈ దేశంలో మన జనంయొక్క శ్రేయస్సుని ఆకాంక్షించేవారుమాత్రమే. అట్టడుగున నోరూ వాయి లేక పడివుంటున్న వారికి ఉన్నతి కలగడమే వారి సాంఘిక ధ్యేయం. వర్గాలను వారు కానీ మరెవరు కానీ సృష్టించలేదు. మరి- వర్గాలుగా ఎడపెడలై ఉన్న మన సమాజంలో బాధలతో సతమతమౌతున్న ప్రజాకోటికి కవిత్వంద్వారాకూడా కొంత త్రాణ కల్పించి వారి సాంఘిక (అందులో భాగమే రాజకీయం) చైతన్యానికి మరింత పదునుపెట్టి సామాజిక వ్యవస్థను శుభ్రతరమూ న్యాయయుతమూ చేయడమే వారి ఆశయం.

ఈ దృక్కోణంనుంచి చూస్తే ఈనాటి అభ్యుదయ కవులకు గురువులూ, మార్గదర్శకులూ భల్లా పేరయ్య, గోగులపాటి కూర్మనాధుడు, వేంకటాచల విహార శతక క రవంటి అధికేప శతక కవులు, వేమనవంటి లోక విమర్శకులు, ఇంకా ఇటీవలికి వస్తే చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహం వంటి రాజకీయ పద్య కవులు, గరిమెళ్ళ సత్యనారాయణ, శెట్టిపల్లి వెంకటరత్నం, నెల్లూరి వెంకట్రామానాయుడు, కడపటికి నేటి కాంగ్రెసు నాయకుడు పి. తిమ్మారెడ్డి వంటి రాజకీయ గేయ కవులున్నూ, జాతీయోద్యమ సంరంభకాలంలో దువ్వూరి రామిరెడ్డి, రాయప్రోలు సుబ్బారావు, వేదుల సత్యనారాయణశాస్త్రి, ఉన్నవ లక్ష్మీ నారాయణ, త్రిపురనేని రామస్వామిచౌదరి, ఆంధ్ర రాష్ట్రోద్యమ సంరంభంలో తుమ్మల సీతారామమూర్తిచౌదరి కంటే మున్నుండు తిరుపతి వేంకటకవులు ఇలా ఎందరినైనా పేర్కొనవచ్చు. వీరంతా ఆ కాలానికి అప్పటి దేశ పరిస్థితికి తగిన ప్రబోధ, అధికేప, వ్యంగ్య ఖండన కావ్యాలను రచించినవారే. వారి చాలులోనిదే అభ్యుదయ రచనా సంప్రదాయం !

ఈ సంప్రదాయం ఇటీవలి కాలంలో కాస్త నిస్తేజమైంది, నిజమే. మంద గించిన కవులు మందగించగా, మొద్దుబారిన కవులు మొద్దుబారగా, జారిపోయిన కవులు జారిపోగా, ఎప్పటికప్పుడు కొత్త అభ్యుదయ కవులు గొంతు విప్పుతూనే ఉన్నారు. వారిలో, గజ్జల మల్లారెడ్డి తర్వాత చెప్పుకోదగిన అభ్యుదయ కవి యీ కావ్యకర్త.

వీరిని పరిచయం చేయనక్కరలేదు. సి. విజయలక్ష్మి అనే పేరు చూడగానే ఎంతోకారం అంగారం ధట్టించిన గేయం చదవబోతున్నామనే సంతోషం పాఠకు లకు ఈనాడు కలుగుతున్నది. ఈపాటికే వీరికి పాఠకుల హృదయాలలో తనదని చెప్పుకోదగిన స్థానం చేకూరివుంది.

ఇది కవిత్వం కాదు, 'కవిత్వం' అని నిర్వర్ణించే విమర్శకులు ఇంకా ఉన్నారు. ఎప్పుడూ వుంటారు. వారు "కవిత్వం" అనేదానికి పెట్టుకున్న ముద్దు పేరే "కవిత్వం". అలాంటి "కవిత్వం" ఇండులో లేదని నాతోబాటు (బహుశా నాకంటే సిద్ధంగా) ఈ కావ్యకర్త అంగీకరిస్తారు. పూవులేవు, తావులేవు, సంజలేవు, సంగీతలేవు, నగిషీలు లేవు, నాణ్యాలు లేవు, భాషాబోపాలేవు, అలంకారాల కుచ్చుల బోపీలేవు- అయినా కవిత్వం ఉంది. పైవన్నీ వుండి కవిత్వంలేని నీరస రచనలు లేకపోలేదు. హృదయ నిర్పరత్వం కవిత్వానికి కావలసిన ద్రవ్యం. మాటలూ, మాటల కూర్పులూ, గణాలూ, మాత్రలూ- ఇవన్నీ ఉపాంగాలు మాత్రమే. ఆ ఉపాంగాలు ఏ కావ్యంలోనైనా ఇంతో అంతో ఉంటాయి. అయితే, కావ్యభాషనే వాడవలెననిగానీ, వృత్తరచనే చేయవలెనని

గానీ నియమాలు ఈనాడు చెల్లుబాటులో లేవు. కడపటికి ఈ కావ్యకర్తకు ఆధునిక గేయకవుల అంత్యస్రాసానియమంగురించికూడా సదభిప్రాయంలేదు. తానై దానిని పాటించనూలేదు. అంతమాత్రాన వీరు కావ్యకర్తగాకుండాపోతారా ?

“కవిత సరిహద్దుల్ని నిర్ధరించడం

గగన పరిధిని స్కేలుబద్ధతో కొలవ ప్రయత్నించడం.”

అంటున్నారు. కవిత్వమనేది ఎంత చిరంతనమో అంత వచీనం. దానిని నిబంధించే గట్టులేవు. కవిత్వానికి కావలసింది కవి పజ్జిన హృదయానుభూతి. దానిని పాఠకునికి చేరవెయ్యగలిగితే చాలు; కవి శబ్దం సార్థకమైనట్లే.

ఈ కావ్యకర్త ఉగాదినాడు వేపపూతనూ, మామిడిచెట్టు చిగుళ్ళనూ కోకిలాలాపాలనూ సంవత్సరం సంవత్సరంపత్రికలకు సరఫరాజేసే రకంకాదు. ఆ నాయకుడిజన్మదినాలకూ ఈ నాయకుడి మరణవేళలకూ మంత్రాలుచెప్పరు. పొగ డల్ పూలమాలలతో వినాయకుల అలంకరించరు. వీరికి కవిత్వం “త్రినేత్రం” బాధనుంచి కవిత్వం, బాధనుగురించి కవిత్వం. బాధలోనుంచి కర్తవ్యబోధ.

ఈ కావ్యాన్ని చదువుతూంటే, నాదేశం నా కాలం నాకు కళ్ళకు కట్టి నటయింది. నా మనుషులు నాతో మాటాడుతున్నట్లునిపించింది. కావ్యకర్త తాను కరిగారు. నన్ను కరిగించారు. దేశంలో పెచ్చరిల్లిపోతున్న నిరంకుశ ధోరణులు, ఓట పండగలో జరిగే దగాలూ దౌర్జన్యాలూ, కొండెక్కుతున్న జీవన సౌఖ్యాలను ఎగసనదోసే తెన్నుగానక తిరుపతులకూ అన్నవరాలకూ పుటపర్తులకూ చేస్తున్న యాత్రలు, డబ్బుకక్కుర్తికి పౌరసత్వాన్ని అమ్ముకోవలసి వస్తున్న వైపరీత్యాలు- విషాదం మూర్తిభవించిన భారతదేశం ప్రత్యక్షమౌతున్నది. స్వరాజ్యరక్షి మాచకమ్మగా వరిణమించినప్పటి బాధ, కావ్యకర్తనీ నన్నూ ఏకం చేయగలుగు తున్నది. ఈ బాధే కావ్యకర్తచేత పరుషవాక్యా లాడించింది; అసభ్యాలని “మర్యాదస్తు” లనుకొనే పదాలనుగూడ నోట బెట్టించింది.

ఈ కావ్యకర్త వట్టి సాహిత్యోపజీవి అయితే ఈ కావ్యం ఇలా గుండేది కాదు. ఐన్ స్టీన్ మొదలు అప్పలాజు అభినవ కృష్ణావతారం వరకు, ప్రోటాన్ మొదలు పండులగూడెం వ్రసక్తివరకు - ఆధునిక వైజ్ఞానిక, సాంఘిక విషయ జ్ఞాన సంపత్తి, ఈ కావ్యకర్త ఇచ్చాను వర్తిలాగుంది- శుష్కరాజకీయ విషయ లంపటత్వం, వీరి ఆశయంకాదు. రాజకీయ నేతృత్వంకూడా వీరికి ఉంది. ఓటు “చట్టబద్ధమైన తిరుగుబాటు” “నిరంతర జాగరూకతే స్వాతంత్ర్యానికి చెల్లించ వలసిన మూల్యం” అనగలిగిన వ్యక్తి, సామాన్య వ్యక్తిమాత్రం కాదు. వాడిన మాటలు మోటు మాటలనిపించవచ్చు. అయితే ఆ మోటుతనమే ఈ కావ్యానికి బలమని నేననుకుంటున్నాను. అవి జనం మాటలు. అవే పనికిరాకపోతే, మరేవిపనికి వచ్చేటట్లు; వాటిలో జాతిగుండె కొట్టుకొంటూ ఉందిమరి !

తనకున్న విద్యాధికత్యను బట్టిబయలు చేసుకొంటూ బడాయాలకు పోకుండా, తన సంస్కారానికి లాంకోటూ టాప్ హేటూ పెట్టి హెచ్చులు చూపకుండా, తన వ్యక్తిత్వాన్ని లోకంపై రుద్దకుండా, బాధపడుతున్న సామాన్య జనంతోటి మనసా వాచా ఐక్యతను సాధించిన ఈ కావ్యకర్తని మెచ్చుకోకుండా ఉండటం ఆత్మద్రోహమేగాక, స్వజాతిజనులకు ద్రోహమని నావట్టుకు నేననుకుంటున్నాను. తెగిదేవాళ్లు, తప్పు తెన్నేవాళ్లు ఉంటే ఉంటారు. వారి కూటమి, వారి చేరిక, మరోవరానివి కదూమరి? వారి ఆశీర్వాదాలూ, ధన్యవాదాలూ లాగే వారి అభిశంసనలూ విమర్శనలూ అక్కర్లేదు. ప్రజామోదమే అభ్యుదయ కావ్యాలకు కావలసిన మొహరు. అది ఈ కావ్యానికి తప్పకుండా ఉంటుంది.

కావలికళాశాల

కా వ లి.

14-7-65

కె. వి. రమణారెడ్డి

“విషాద భారతం”

కావ్య పరామర్శ

[విషాద భారతం రచయితకు శ్రీ సోమసుందర్ రాసిన బహిరంగలేఖ విశాలాంధ్ర 1965 డిసెంబరు 28వ తేదీ సంచికలో ప్రచురింపబడింది. కావ్యాన్ని పరామర్శించడం మాని, కావ్యకర్తని వెనకనించి వెన్నుపోటు పొడిచేందుకు శ్రీ సోమసుందర్ ప్రయత్నించారు ఆ జాబుకు జవాబును 28-1-66 నాటి జనశక్తి సంచికలో శ్రీ ఆర్. వి. రామిరెడ్డిగారు ఇచ్చారు. ప్రధానంగా సాహిత్యాన్ని గురించి, కవిత్వారీతులను గురించి ఆ జవాబు కొంతవరకు సమగ్రంగా ప్రస్తావించినందున దానిని పాఠ ల సౌకర్యార్థం కావ్యంలో జేరుస్తున్నాం-ప్రచురణ కర్తలు]

I

శ్రీ సోమసుందర్ గారికి,

28-12-5 నాటి విశాలాంధ్ర పత్రికలో మీరు విషాద భారతంపై రాసిన వుత్తరాన్ని చదివాను.

ఎవరో హిమాలయ శర్వత శిఖరాన్ని అధిరోహించ బోతున్నారని, తానూ తాటి చెట్టెక్కబోయి బోర్లగిలా పడ్డాడి చందంగా వున్న మీ జాబులోని దుగ్ధనీ, సాయంతం విషాదభారత కావ్య పఠనం ప్రారంభించి, తెల్లారేప్పటికల్లా వ్యాఖ్య రాసేయాలనే మీ దుర్దానీ నేకర్థం చేసుకోగలిగాను : నాకు తెలిసినంతలో కవితా రచనకి, అంతకన్న ముఖ్యంగా సాహితీ విమర్శనకి ఉపక్రమించ బోయేముందు ఇంత ధ్యానం, మౌనం, అత్యంత ప్రధానం. అది కంచుకాగడా బెట్టి గలిచిరా కలికావికైనా మీ జాబులో కనిపించలేదు :

మీరు విషాదభారతంపై చేసిన అసంబద్ధ వాదనలవంటివాటిని, అప్పకవీ యాన్ని వలెచేసిన ఒక ములి అలంకార శాస్త్ర పండితుడుచేస్తే జాలిగా నవ్వి ఊరుకొనేవాణ్ణి : కాని, అభ్యుదయ సాహితీ చరిత్రలో ఉత్తమ అధ్యాయాన్ని సృష్టించిన వజ్రాయుధం రచయిత, మాజీ అభ్యుదయ కవియే హేతుబద్ధమైన సాహితీ విమర్శా సాంప్రదాయానికి ఒద్దవిరుద్ధమైన వాదనల్ని చేస్తోంటే, ఏడవలో నవ్వాలోమాదా అర్థంగాకుండావుంది : మాజీ అభ్యుదయకవి అనే పద ప్రయోగం ఉక్తి వైచిత్ర్యకోసంగాక ఉద్దేశపూర్వకంగానే ఉపయోగించినందుకు ఆగ్రహించక అనుగ్రహించండి : తనగుడ్డబెట్టి గొంతులుకోసే కొటిల్యీతి, తేనెపూసిన కత్తి

లాంటి సాహితీ విమర్శారీతి ఈ జవాబులో మీకు ద్యోతకం కావు. అంచేత, ఈ జవాబు కొంచెం కర్కశంగానే వుండవచ్చు. ఈ కర్కశత్వాన్ని, మీరు మీ జాబులో ప్రదర్శించిన సంగనాచితనంగాగక, చిత్తశుద్ధిగల సాహితీ విమర్శగానే దయచేసి స్వీకరించండి.

మీ ప్రయోజనం సాహిత్యేతరమా ?

“గద్యకవితల నిండా త్రీలు బహిరంగంగా మాట్లాడుకోడానికి సిగుపడే నేటి సామాజిక కల్మష విషయాలను బహిరంగంగా యధేచ్ఛగా వర్ణించారనీ,” “కర్తృత్వ నామధేయానికి, కవితావాణి ద్యోతకంచేసే కవిహృదయ తత్వానికి ఎక్కడా లంగరు కుదరదం” లేదనీ, మీరు విషాద భారత కావ్యకర్తపై అభియోగం మోపారు. అజ్ఞాతనామంతో వ్రాయడం నైతిక అవభంశమని గూడా సెలవిచ్చారు. ఇదే నిజమైతే, వర్తమాన అభ్యుదయ కవులూ, కవయిత్రులూ చివరికి నేటి “దిగంబర కవులు” సైతం, నైతిక అవభంశానికి పాల్పడుతున్నారని మీరు భావిస్తోన్నారా ? ఇంతకీ మీ జాబు-విషాద భారత కావ్యకర్త వ్యక్తిగత వివరాల పరామర్శ-లేక-ఆ కావ్యంపై విమర్శ : ఈ రెంటిలో మీ జాబు దేన్నిగూర్చి చర్చించినట్లు ? సాహితీ విమర్శలో పసలేనప్పుడు వ్యక్తిగత దూషణకీ, రంధ్రా న్వేషణకీ దిగదం పరిపాటి. ఆ పనే మీరు మీ లేఖలో చేశారు. విషాద భారతం లోని చిత్రణ వర్తమాన సామాజిక వాస్తవాలకి దగ్గరగా వుండా లేదా ? ఆ రచన సామాజిక దౌష్ట్యాలను పాఠకుని ముందుబెట్టి అతనిచే ఆలోచింప చేయగలుగు తుండా లేదా అనేదే ప్రధాన సమస్య. కానీ, ఇది మీ కనలు పట్టనేలేదు : కారణం- మీ లేఖ ప్రచురణ ద్వారా మీరు ఆశించిన ప్రయోజనం సాహిత్యేతరం :

అజ్ఞాతనామంతో రచనలు చేయరాదా ?

త్రీగానీ, పురుషుడుగానీ, ఒక రచయిత, అజ్ఞాతనామంతో రచన చేస్తే, ఆ రచయిత విజాయితీనీ, చిత్తశుద్ధినీ, ప్రాంక్ నెస్ నీ స్పృహరితీని శంకించ వలసిన పరిస్థితివుందా ? సొంత పేరుతోనే ప్రచురించమని రచయితలకి మీరు “ఉదారమైన” సలహా యివ్వడం, జీవనోపాధికోసం చేస్తున్న ఉద్యోగానికి ఉద్వాసన చెప్పించి, ఊడగొట్టిన మంచం కోళ్ళుగా తయారుచేసి, చేస్తోన్న ఆ కాస్త సాహితీ కృషిగూడా చేయకుండా మలమల మాడిచస్తే బాగుంటుందనే ఉద్దేశంతోనా స్వామీ ? ఇంగితజ్ఞానం లోపించిన మూర్ఖుడు సైతం చేయ సాహ సించని ఇలాంటి వాదన ద్వారా మీరు ఏ అపూర్వ ప్రయోజనం సాధించ జూస్తున్నారో సెలవిస్తారా ? లేక- “తామే యుగకర్తలమని, తమదే సాహిత్య మని తప్పెట్లు కొట్టుకొనేందుకు” విషాదభారత కావ్యకర్త, వర్తమాన అభ్యుదయ

కవులూ, కవయిత్రులూ మీ కీ రి సాధవునాదులను తవ్వేస్తారేమోననే భీతితోనా ? విశాలాంధ్రలో ప్రశాంత, మైశ్రేయ, ఆదిత్య, లావణ్య, భామ, యిత్యాది అజ్ఞాత నామాలు ధరించి, రచనచేసే వారందరి విజాయితీనీ శంకించుకుంటూ పోతే, ఇహ తెలుగు సాహితీలోకంలో, నిజాయితీకి, చిత్తశుద్ధికి, మీరే పరమ సంకేతంగా నిలుస్తారు ! అద్వైత సిద్ధాంతంలోని రజస్సర్ప భ్రాంతిలా ఈ వితండతర్కం నాకు అంతుబట్టడంలేదు ! అంతేకాదు-మీవలె ప్రతి రచయితా, ఆగర్భ శ్రీమంతుడుగా జన్మించలేదనే సత్యాన్ని గూడా మీరు గుర్తించడం చాలా అవసరం !

పదాల ప్రయోగ సమస్య

“శ్రీ మనస్తత్వానికి, లాలిత్యానికి భంగకరమైన పదాలు, పద చిత్రాలు, వర్ణనలు,” “విషాదభారత” కావ్యకర్త చేశారని మరో అభియోగం : దీనిలో ఎంత పాలు లాజిక్, మరెంత పదాల మ్యాజిక్ వుందో నాకు అంతుబట్టడంలేదు ! గీత గోవిందంలోని సంస్కృత శ్లోకాల్ని “గౌరవనీయ కుటుంబానికి చెందిన తెలుగు ఆడపడుచు”లే అర్ధతాత్పర్య సహితంగా చదివి లొట్టలువేస్తోంటే తప్పు లేదు ! అన్యమాచారుల సంకీర్తనలను, క్షేత్రయ్య పదాలనూ, భరతనాట్యాలూ భామాకలాపాలరూపంలో పాడుతూ లబ్ధుగా అభినయిస్తే ఫరవాలేదు ! “చక్కగా మరుకేళి సొక్కియున్నవేళ నను బ్రోవమని చెప్పవే సీతమ్మతల్లీ” అంటూ, “గౌరవనీయ కుటుంబాల ఆడపడుచులుగా” మీరు పరిగణించేవారే శనివారం రాత్రిళ్ళు దిబ్బిరొట్టి సేపించి, గుళ్ళలో, సాయిదాదా భజన మండలులలో చెక్క భజన జేస్తే దోషం లేదు ! గోపీ పీఠపయోధర మర్దనాన్నీ, రాధా మాధవ విగళిత వస్త్ర విలాసాల్నీ, ఉక్తి వైచిత్ర్యో, సుతిమెత్తని రంకు సంస్కృత పదజాలంతో జయదేవుడు గీత గోవిందంలో వర్ణించిన శ్లోకాల్ని “గౌరవనీయ కుటుంబాల ఆడపడుచులే” అకుంతిత “భక్తిజ్ఞాన వైరాగ్యాలతో కంఠతా పడుతోంటే, నోరు మేదపలేని మీరు విషాద భారతంలో శ్రీ మనస్తత్వానికి భంగకరమైన పదాలూ, పదచిత్రాలూ కనిపించాయని అగ్రహిస్తోన్నారా ? : ఊహాయమునా నైకత స్థలాల్లో, వెన్నెల వాకల్లో, తేనెజల్లుల్లో, ప్రేయసి జంఘల్ని స్పృశించి మయూర నాట్యాల్లో మంజుల వేణుగానాల్లో స్నాతులై పులకరించి, పరవశించి కమ్మని కలలుగని, వైష్ణవభక్తి నరనరాల్లో పెల్లుబకగా (చూడు-సోమసుందర్ “మిణుగురులు” కావ్యానికి శళాంక పీఠిక) గీతాంజలి కవితకి నూతాపన్నెందో కార్పనుకాపీతీసి, ఆత్మ పరమాత్మల ఐక్యసంధానమనీ, దాసీస్వాముల అనుబంధమనీ, తమ “మిణుగురు” పురుగుల కవిత్యానికి అందంగా ఒక బిళ్ళ తగిల్చి, “మధురభక్తి” గీతాలనే ముద్దు పేరుబెట్టి, ఎన్నడో గడించిన వజ్రాయుధం కీర్తి పెట్టుబడితో కవిగా చలామణీ

అవుతోన్న మీకు, విషాదభారతంలోని వర్ణనలు అసహ్యకరంగా కనిపించడంలో లేకమఁత అబ్బురమైనా లేదు :

పాత్రలు వాడిన మాటలు రచయితకు అంటగట్టదగునా?

శ్రీమతి ముప్పాళ్ళ రంగనాయకమ్మ గౌరవనీయురాలైన తెలుగు ఆడ పడుచు. ఆమె “కృష్ణవేణి” అనే నవల రాసింది. ఆ నవలలోని కథానాయిక కృష్ణవేణి, తన ప్రియునికి ఎన్నో ప్రేమలేఖలు రాస్తుంది. ఆ లేఖల్లో కొన్ని సందర్భాల్లో బరితెగించిన, పరిమితిదాటిన కాముక వర్ణనలున్నాయి. అవినాహితగా వున్న కృష్ణవేణి యౌవనోద్రేకంలో తన ప్రియునికి అలాంటి లేఖలు రాయడం, వాస్తవపాత్ర చిత్రణకి నిదర్శనం. అంతగాని, రంగనాయకమ్మవంటి గౌరవ నీయురాలైన తెలుగు ఆడపడుచు అలాంటి లేఖలూ, ఆ విధమైన కాముక శృంగార వర్ణనలూ ఎలా చేయగలిగిందని ఏ మూర్ఖుడైనా అంటాడా? సుప్రసిద్ధ అమెరికన్ రచయిత్రి పెరల్ బ్రక్ నవలల్లో అలాంటి వర్ణనలు లేవా? అంచేత, హేయమైన సెక్సు వర్ణనలద్వారా పాతకుల తుచ్చ కామోద్రేకాన్ని రెచ్చగొట్టి, తద్వారా కాసులు జేసుకొనే సెక్సు పత్రికా రచయితలపై చేయవలసిన విమర్శను మీరు సందర్భశుద్ధి లేకుండా విషాదభారత కావ్యకర్తపై చేస్తోన్నాడు.

షేక్స్పియర్ హేమెట్ నాటకంలో - నాయకుడైన హేమెట్ తన తల్లితో మాట్లాడుతోన్నప్పుడు తన తల్లి చంచల మనస్కతనీ, నైతిక పతనాన్ని చూసి, ఆగ్రహోదగ్రుడై, “ఓ శ్రీ నీ పేరు చాంచల్యం” అని అంటాడు. ఆగ్రహ పరచుకున్న హేమెట్ అన్న మాటలు కావ్యకర్త అయిన షేక్స్పియర్ అన్నాడని ఏ మూర్ఖుడైనా అనగలడా? విభిన్న పాత్రలను విభిన్న మనస్తత్వాలతో సృష్టించే కవి, ఆ యా పాత్రల మనస్తత్వాలనూ, భాషనూ బట్టి ఆయా సన్నివేశాలకి తగినవిధంగా జీవం పోస్తాడు. అలా గాకపోతే, మహామహాపాధ్యాయ కొక్కండ వేంకటరత్నం పంతులు బిచ్చగాడితో, “తండులంబులు నిండు కొన్నవి” అవి మాట్లాడిన చందంగా వుంటుంది. ఒక ప్రత్యేక పాత్ర, ఏ సన్నివేశంలో ఏ తీరుగా మాట్లాడాలో ఆ తీరుగా మాట్లాడినప్పుడే వాస్తవికత వుంటుంది. కాకుంటే పాత్ర చిత్రణ, సంభాషణ, అభినుపాలై పాతకులు నోట్లో ఊస్తారు. కన్యాశుల్కం నాటకంలో గిరీశం, రామప్పంతులూ అన్న మాటల్ని అప్పరాయకవీంధ్రులకి అంటగట్టుతామా? సవ్యాంధ్ర నాటకచరిత్రలో మహాజ్వల అధ్యాపాత్రికాన్ని సృష్టించిన “మా భూమి” నాటకంలోని పాత్రలు - వాడిన మాటలు, సుంకర - వాసిరెడ్డి రచయితలకి అంటగట్టుతామా?

కడుపు మండితే వచ్చే మాటలవి

వాగ్దానాల చెల్లింపులతో వీళ్ళరిరబడిగా తమ పబ్బం గడుపుకుంటూ, ఎన్నికల ప్రచార సమయంలో తగుదునమ్మా అంటూ తయారైన బహద్దరు—

“పాడుబడ్డ గుళ్ళకి మూలబడ్డ మసీదులకి వెళ్ల వేయిస్తాం
భూసంస్కరణలు అమలు జరిపించి
బంజర్లు బుల్ దోజర్లు పంచేస్తాం”

(విషాద భావం, పేజీ : 16)

అంటూ లేతలేత సొరకాయల కోస్తాంటే ఒళ్ళు బిగ్గున మండిన ఒక శాస్త్రుడుగారు—

“తింటానికి కూళ్ళేదు బుల్ దోజర్లు స్తాదంట : బుల్ దోజర్లు ఉపస్థమినహా కన్యాదాన మన్నట్లు” అని అంటాడు. ఈ మాట అన్నది విషాదభారత కావ్యకర్త లేక శాస్త్రుడుగారా : కావ్యంలో ప్రస్తావించబడిన ఎన్నికల ప్రచార సన్నివేశానికి ఈ తెలుగు జాతీయం అనేకేడిగా వుందా లేదా అనే మీమాంసకి బదులు ఒక రచయిత్రి యిలాంటి పదప్రయోగం చేయడం స్త్రీ మనస్తత్వానికి, లాలిత్యానికి విరుద్ధం గాదా అని ప్రశ్నించడం అసమంజసం, అర్థరహితం, అవిశేషం. అంతే గాదు; కావ్యగత పాత్ర అన్న మాటల్ని కావ్యకర్తకి అంటగట్టడం సాహితీ విమర్శా చరిత్రలోనే అపూర్వం. మానవ మనస్తత్వ పరిశీలనా రాసాత్మావికి నిదర్శనం. ఈ మాట కావ్యకర్త అనలేదు. అంచేత, అంటున్నట్లు పటించడమనే పమస్య అంతకన్నా లేదు. అసలు ఉత్పన్నం కాదు : కావ్యాన్ని పరామర్శించడం మాని, కావ్యకర్తను చ, కిగతంగా దూషించడం, సాహితీ విమర్శా సాంప్రదాయ లో అత్యంత నీచమేగాక శోచనీయం. కావ్యకర్త వ్యక్తిగత వివరాలలోకి పోయేందుకు ప్రయత్నించిన మీరు ఏమీ ఎరగనట్లు నటిస్తూనే ఆ వివరాల ప్రస్తావన తెచ్చారు.

“ముద్దీ నోటా” అనే పదప్రయోగం చేయడం “గౌరవనీయం”గా లేదని మీ రన్నారు : విశ్వరూప సందర్శన పర్వంలో (పేజీ 35)

“సారా పీపా చుటూ మూగారు

మట్టి మూకుళ్ళలో గొడ్డుమాంసం వొడ్డించారు

వొళ్ళూపై తెలీకండా వాళ్ళ తాగి తందనా లాడారు

బహద్దరు ఎరేంజి జేసిన సెక్సుబ్రెడ్డూ సారా వాటరూ

జనాన్ని ముద్దీ నోటా ముంచే తాయ్ : : :”

అని కావ్యకర్త ఎన్నికల జాతరను పరమ నగ్నంగా, అత్యంత ప్రతిభా పంథంగా, వాస్తవికంగా వర్ణించారు. పంచాయితీ ఎన్నికల దగ్గరనుండి,

సమితులు, జిలాపరిషత్తు, ఎసెంబ్లీ, పార్లమెంటు ఎన్నికలవరకూ ఎలకన్ జాతర జరుగుతోన్న కాలంలో పామర జనాన్ని మోసంతో ఆకట్టుకొనేందుకు ప్రజా ప్రతినిధుల వేషాలు ధరించిన పయోముఖ విషకుంభాలు, భారత ప్రజా తంత్రం గూడులోని సాలీదులు పేదప్రజలకి కయ్య. సారా ముడీ నోటా పోసి, ముంచెత్తి తమ పబ్బం గడుపుకోవడం మీకు “గౌరవనీయం”గానే వుందా స్వామీ?!! నేడు మనందరి కళ్ళముందు జరుగుతోన్న నగ్న సత్యాలనిగూర్చి చెప్పితే తప్పా? “పెద్దవాళ్ళు” చేసే పనులు తప్పా? లేక వాళ్ళ ఆ పనులు చేస్తున్నారని చెప్పడం తప్పా? ఏది తప్పు? మరేది ఒప్పు? ఎన్నికల జాతర లోని ఈ జుగుప్సాకర వంచనాత్మక పరిస్థితినిగూర్చి చెప్పేప్పుడు ఈ పదం తప్ప మరో పదం వాడితే భావ వ్యక్తీకరణ జరుగుతుందని నే ననుకోను. అంచేతనే రెండు దశాబ్దానుండి అత్యుదయ సాహిత్యోద్యమంతో సంబంధమున్న సుప్రసిద్ధ రచయిత, సాహితీ విమర్శకుడైన శ్రీ కొడవటిగంటి కుటుంబరావు విషాద భారతంపై అభిప్రాయం చెప్పుతూ “విషాద భారతంలో నాకు బహుముఖ పరి జ్ఞానంతోబాటు పదునైన పలుకుబడికూడా కనిపించింది. రచన ఖూటుగానూ అంద రీతి తలకెక్కేదిగానూ ఉంది. కవిత్యం గురించి చెప్పే శక్తి నాకు లేకపోయినా నా బుద్ధికి ఆ యాస్పెక్టుకూడా బాగున్నట్టు తోచింది. ఈ కావ్యంలో నూటికి 90 పాళ్ళు ఆంధ్ర మాత్రమే కనిపించినా, ఆంధ్రను ఏదో ఒక సంఖ్యపెట్టి గుణిస్తే భారతం కాక తప్పదు విషాద భారతంలో ఒక్కమాటగూడా నాకు ఆక్షేపణీయంగా కనపడలేదు” అని కావ్యం విలువనిగూర్చి చెప్పారు.

సుప్రసిద్ధ సోవియట్ రచయిత దోస్టోవ్స్కీ తన నవలల్లో మీవంటి “గౌరవనీయులు” బూతు రూతలని పరిగణించేవాటిని సందర్భ మొచ్చినప్పుడల్లా నిర్భీతిగా వాడాడు. కావాలంటే ఆయన నవలల్ని ఇంతవరకూ చదవకపోతే ఇప్పు డె నా చదవండి! అంతే-దుకు? నవయుగ కవితానాందీ ప్రస్తావకుడైన శ్రీశ్రీ “కాంపెల జనార్దనరావుకోసం” అనే ఉత్తమ వచన కవితాఖండికలో “దొంగ లంజాకొడుకు లసలే మెసలే ఈ ధూర్జతోకంలో నిలబడజాలక తలవంచుకొనే వెలిపోయావా నే నం!” అని అన్నప్పుడు, మహాకవి బూతు కూతల కవితని రాశాడని ఏ “మడి” గట్టుకున్నవాడైనా అనగలదా? ఈ మధ్యనే వెలువడిన “దిగంబర కవులు” కవితా సంకలనంలో “దిగంబర” కావ్య ఖండికలో శ్రీ భైరవయ్య “తమలో-ప్రపంచంలో కొత్తదనం చెతన్యం కోరని, హరించని, నహించని కొజ్జాలకి” అని అంటాడు. ఆయనే “హారే హారే” అనే కావ్య ఖండికలో “ఊరిపెద్ద చిట్టిబాబు, భటా చోరు బడా బాబు, బాడుభావు బుచ్చిబాబు” అని అంటాడు. లంజాకొడుకులు, కొజ్జాలు, బాడుభావులు యీ సమాజంలో వున్నారు గబిట్టే వారిని ఆ పదాలతో పిలవడం జరుగుతోంది. అయితే, ఈ శబ్దాలు మీలాంటి “గౌరవనీయుల” ప్రకారం బూతు పదాలే గవచ్చు!! అయితే, ఆ

పదాల్ని రచయితలు ఏ మనుష్యుల్నిగూర్చి, ఏ సన్నివేశాల్లో వాడారనేదే ప్రధాన సమస్య. అంతే ని కన్యా మానభంగాలూ, రండా గర్భాలూ గూర్చి పేజీలకు పేజీలు నింపి. నీచాతి నీచమైన లైంగికోద్రేకాల్ని రెచ్చగొట్టి ఆడదాని రహస్యాంగాల్నిగూర్చి రాసి అజ్ఞాపైసలు మూటగట్టుకొనే అసందర్భ అభిసారిక వర్ణనలు మాత్రం కావని మీరు గుర్తించాలి. (చూడు- 1964 డిసెంబరు అభిసారిక పత్రిక.) అయితే, సందర్భశుద్ధి వున్నా లేకున్నా, విషాద భారతంలో యిలాంటి వర్ణనలు కలికానికైనా దొరకవు. అలాంటప్పుడు మీరు ఏ కారణంచేత విషాద భారతంపై ఆగ్రహిస్తున్నారో అర్థంగాకుండా వుంది..

లింగభేదం సూత్రీకరణ

“శాస్త్రీయంగా పరిశీలిస్తే ఒక స్త్రీ మనస్తత్వానికి, ఒక పురుషుని మనస్తత్వానికి వస్తుతహా ఎంతో విభేదం వుంటుంది” అని మీరు అన్నారు మీరు చేస్తున్న ఈ సూత్రీకరణకి నేను నిరాంతరపోతున్నాను. లింగభేదమనేది వ్యాకరణంలోనేకాని సాహిత్యంగా వుండనేరదనేది నిగ్గుదేలిన సత్యం. కాని తరతరాలుగా సమాజాన్ని శాసించిన పురుషాహంకారం యింకా నేటికీ ఈ నగ్న సత్యాన్ని అంగీకరించడంలేదు. పాత్ర చిత్రణంలో సంభాషణలు నడవడంలో, స్త్రీ పురుష లింగ భేదానికి కించిత్తూ తావులేదు. స్త్రీ పురుష మనస్తత్వాల రీత్యా శాస్త్రీయంగా మౌలికమైన విభేదం వుందని మీరు సెలవిచ్చారు. కాని, ఆ శాస్త్రంపేరు మాత్రం చెప్పారుకారు. మనుధర్మశాస్త్రం ప్రకారమా లేక కౌటిలీయార్థశాస్త్రం ప్రకారమా? పరాశర, నారద స్మృతుల ప్రకారమా? నరరూప రాక్షసుడైన ఆపస్తంబుడు చేసిన సూత్రీకరణ ప్రకారమా? కాక వాత్సయన కామ సూత్రాల్ని అచ్చమైన తెలుగులో ప్రతి నెలా అచ్చుగొట్టి, ధారావాహికంగా ప్రకటిస్తూ, ధారాళంగా డబ్బు మూటలు గట్టుకొనే ఆభిసారిక పత్రిక ప్రచారం జేస్తోన్న “అచ్చ స్వచ్ఛమైన” శాస్త్రజ్ఞానం ప్రకారమా? ఏ శాస్త్ర సిద్ధాంత ప్రాతిపదికపై మీరీ నిర్ణయం చేస్తున్నారు? ఈ మనస్తత్వ విభేదమనేది తరతరాల వర్ణ సంఘం, తన నితాంత నిరంకుశాధికారంతో స్త్రీని ఒక భోగ వస్తువుగా మార్చి కృత్రిమంగా కల్పించిన విభేదం గాదా? స్థలాభావంచేత యిందుకు సంబంధించిన వివరాల్లోకి ప్రస్తుతం వెళ్ళడానికి అవకాశం లేదు.

డాంగే “భారతదేశం”లో “మాతృస్వామిక సమాజ పతనమూ - స్త్రీ బానిసత్వం” అనే విషయాన్నిగూర్చి చర్చించిన 10వ అధ్యాయాన్నీ, పాల్ లెఫార్ రాసిన “ఆస్తి-దాని పరిణామం”, ఎంగెల్స్ రాసిన “కుటుంబం-ప్రైవేట్ ఆస్తి-రాజ్యాంగం” అనే ప్రపంచ ప్రసిద్ధి గ్రంథాన్నీ చదవండి. సుప్రసిద్ధ మార్క్సిస్టు సాహితీవేత్త రాహుల్ సాంకృత్యాయన్ రాసిన “ఓల్గాసే గంగ” రచనగూడా చదవండి.

II

విషాదభారత కావ్యకర్త శైలి “అపురూపమూ అతి నిర్భయ హృదయా విష్కరణమూ, అననుకరణమూ, అనితర సులభమూ” అంటూ అకారంమీద దంచేసిన మీరు పేరా తిరక్కూర్వమే “గుండెనిండా కక్ష పొంగే రాజకీయ పాక్షికోపన్యాసకుల ఘస్కశైలి పుష్కలంగా” ఆ కావ్యకర్తకి పట్టుబడిందన్నారు. కావ్యకర్తనైతం తన శైలి అపురూపమూ, అనితర సులభమని బహుశా అనుకో రేమో? అయితే, ఈ చచ్చుడప్పుల చప్పుడుద్వారా మీరు ఎవరి కళ్ళలో దుమ్ము కొట్టదలచుకున్నట్లు? ఇది సాహితీ విమర్శా? లేక చేతికొచ్చిన చెత్తనంతా తెల్ల కావ్వతంపై రాసి ఖరాబు చేయడమా? గొడ్రాలిబిడ్డ, కుందేటి కొమ్ము పాసిజంలో మానవతవంటి పరస్పర విరుద్ధ సూత్రీకరణలు చేసి, మార్క్సు ప్రతి పాదించిన విరుద్ధ శక్తుల సమరణా సిద్ధాంతానికి మేలిబంగరు తొడవులు తొడగాలనే పేరాశతోనా మీరీ స్టిరిపిటెట్టు విషాదభారత కావ్యకర్త శైలికి యిస్తున్నారు?!!

విషాదభారతం కవితలో “ఆలోచనామృత నిష్యందత” లేదనీ, పాదాలు విరిచి పోగులు పెట్టిన శుద్ధ సావేళ వచనంలాగా ఒకమారు చదివితే చాలనిపించే, విసిపించే మొనాటనస్ టోన్ ఉండటం మన కవిత్వానికి నైతం గర్వకారణం” కాదనీ, “గుండెనిండా కక్ష పొంగే రాజకీయ పాక్షికోపన్యాసకుల ఘస్కశైలి” కావ్యకర్తకి పట్టుబడిందనీ, “తాత్కాలికమైన ఉద్రేకమూ తాటాకు మంటవంటి ఆవేళమూ కలిగించడమే కవిత్వం సాధించాల్సిన సరమ ప్రయోజనం” గాదనీ, “మిత్రుడు శ్రీ రమణారెడ్డి వ్రాసిన కావ్యోపోద్ఘాతం నిర్మోహమాటంగా ప్రకటించిన తీవ్ర భావాలతో” సాగిందనీ మీరన్నారు.

సుప్రసిద్ధ అభ్యుదయ కవీ, సాహితీ విమర్శలో దుర్నిరీక్ష్యుడైన శ్రీ కె. వి. రమణారెడ్డి కావ్యానికి పరిక రాస్తూ “పూవులేవు, తావులేవు, సంజలేవు, నంగీత లేవు, నగిషీలేవు, నాణ్యలేవు, భాషా టోపాల్లేవు, అలంకారాల కుచ్చుల టోపీలేవు, అయినా కవిత్వం వుంది” అని తమ అభిప్రాయాన్ని కుండబద్దలు గొట్టి చెప్పారు. ఈ మాటలన్న శ్రీ రమణారెడ్డికి మీ వాదనప్రకారం కవిత్వ మంటే అణుమాత్రమైనా తెలియకుండా పోవాలి. లేదా కవిత్వానికి మీరిచ్చే నిర్వచనం కవిత్వమైనా అయి వుండాలి. ఈ రెంటిలో ఏది సత్యమో, ఏదసత్యమో, మిణుగురు పురుగుల కవిత్వంద్వారా మీరు దర్శించిన ఆ పరమాత్మకే తెలియాలి. (చూడు- “మిణుగురులు” కావ్యం- శ్రీ సోమసుందర్) అంతేకాదు: “ఇది

కవిత్వం కాదు. కసిత్వం అని నిర్వర్ణించే విచిత్రాలు ఇంకా ఉన్నాయి. ఎప్పుడూ ఉంటారు" అని శ్రీ రమణారెడ్డి కావ్యపీఠికలో సాహితీజోష్యం చెప్పినప్పుడు ఆయన ఎంతటి మారదృష్టి ప్రదర్శించారో మీ జాబు చదివినతరువాత నా కిప్పుడు పూర్తిగా అవగతమవుతోంది.

కక్షపొంగే శుష్క శైలా యిది ?

పెట్టుబడికి, కట్టుకథకితాటడిపోయినగు తపత్రికలూ, వాటి సాహితీమిత్రులూ కావ్యంలో కవిత్వం లేకనీ, "గుండెనిండా కక్షపొంగే రాజకీయ పాక్షికోపన్యాస కుల శుష్కశైలి" కావ్యకర్తకి అలవద్దదనీ అంటే బాధపడనుగాని మాజీ అభ్యుదయ కవియైన మీరే ఈ మాట అంటే ఎలా అవగాహన చేసుకోవాలో తెలీని ఆలోచనామృత నిష్యందరాహత్యంలో మొలబంటిలోతుదాకా కూరుకుపోయి, ఊపిరి సలపక ఉక్కిరిబిక్కిరై చస్తున్నాను. 1943లో నై జాంనవాబుకి, జమీందారీ జాగీర్దారీ భూస్వాములకి వ్యతిరేకంగా తెలంగాణా ప్రజలు భూమికి, భుక్తికి జరిపిన వీరోచిత పోరాటాన్ని "వజ్రాయుధం" కావ్యంగా మీరు రాసినప్పుడు :

"తీయండి తీయండి రాక్షసుల ప్రాణాలు హైదరాబాదు ఖిల్లాలోని తొర్రలో పుర్రెలో దాచుకున్నాడంట, రాక్షసుడు ప్రాణాలు దేశముఖ కుక్కలను కావలాలుంచాడు."

* * * *

"వర రక్కసుని పాతిపెట్టండి : పూడ్చండి :!" అని అన్నారు. ఈ పె భాగం గుండెనిండా కక్ష పొంగే శుష్కశైలితోనే రాశారనీ, కుక్కలూ, పాతి పెట్టడం వంటి పదాలు వాడరాదనీ నేనంటే సమంజసంగా వుంటుందా ? !

1-9-85 తేదీనాటి విశాలాంధ్రలో మీరు ఈ "కక్షపొంగే శుష్కశైలితోనే" "రుద్ర నేత్రం" తెరిచారా ? !

విషాద భారత కావ్యకర్త. గజ్జల మల్లారెడ్డికి కసి, కక్ష వుందని నెల విచ్చారు. ఎవరిమీద ? ఎందుకోసం ? ? మేడలూ, మాడలూ లేవనా ? మామిడి తోటలో అరటిచెట్ల చాటున, దాసీ స్వాముల అనుబంధాన్నిగూర్చి, ఆత్మ విరమాత్మల అలౌకిక ఐక్యసంధానం గూర్చి, "జీవన్ భద్రాణి పశ్యతి" గూర్చి కోయిల్లా తియ్యగా వేడుకొంటూ మీ మిణుగురు పురుగుల కవితలాంటివాన్ని రాసుకొనేందుకు తీరిక లేదనా ? ! కాక, కాసులు లేవనే కసితోనా ? కవిత్వానికి అందునా- అభ్యుదయ కవిత్వానికి అణుమాత్రమైన ప్రోత్సాహం లేని ఈ దుర్దినాలో విషాద భారత ప్రచురణకి సాహసించి ఉపక్రమించడం చేతి చమురు భాగోతం తప్ప వేరుకాదని మీరు తెలుసు కీర్తికోపమా ? తిట్లూ, కాపనార్థాలూ, మరీ పరిస్థితి విషమిస్తే జై శ్రేగా ప్రాప్తించేది ? !

కసి కాదు : నిప్పులాంటి నిజాయితీ ! !

“కసి” అభ్యుదయ కవుల్ని కావ్యాలు రాయమని పురికొల్పుతుందా ? కసి వింపుకొని ఇతరులమీద విషం కక్కడం అభ్యుదయ కవులపనా ? అందుకేనా ! వాళ్ళు రాత్రింబగళ్ళూ శ్రమించి రక్తాన్ని, కన్నీటిని ధారవోసి తిట్లకూ, శాపాలకూ ఎదురు నిల్చి కావ్యాలు రాసింది; నేటికీ రాస్తోంది; శ్రీ మల్లారెడ్డినీ, విషాద భారత కావ్యకర్తనీ కలగలిపి అన్న ఈ మాటనిబట్టి రచయితగా మీ నిజాయితీనే శంకించవలసిన అవసరాన్ని మీరే కల్పిస్తున్నారు. కసితో అభ్యుదయ కవులు కవిత్వం రాయలేరు. సొంత ఆసురూ, పదవురూ, వారసత్వాలూ పోయాయి ఇతరులమీద వారు కసి చెందడంలేదు. స్వార్థంతోకూడిన వ్యక్తిగత పోరాటం కసిలోనుండి ఉద్భవిస్తుంది. అభ్యుదయ కవులు స్వార్థంకోసం రాయడంలేదు. అంచేత అభ్యుదయ కవుల్లో వుండేది “కసి” కాదు, నిప్పులాంటి నిజాయితీ. నిజాయితీతో వారు కవిత్వం రాస్తే కసితో శ్రీ ముదిగొండ శివప్రసాద్ మహాసర రాశాడు. ఇదే ముదిగొండకీ, విషాదభారత కావ్యకర్తకీ వున్న మౌలికమైన భేదం. ఈమాత్రం తేడానుగూడా గుర్తించలేని మీరు సాహితీ విమర్శకి తగుదునమ్మా అంటూ దిగడం శుద్ధ వెర్రితనం

ఆత్మద్రోహానికి ఆహుతై పోయిన అభ్యుదయ సాహితీ పతాకను తిరిగి ఆదునికొండ్ర సాహితీ గగనవీధుల్లో ఎగురవేసే సత్సంకల్పంతోనూ, వర్తమాన భారత ప్రజాతంత్రంలోని చీకటి వెలుగులపై లార్చిలైటు వేసి, ఆకాశోర సత్యాలను చేతనై సంత మేరకు సామాన్య పాఠకులముందు పెట్టే ఉద్దేశంతోనూ విషాద భారత కావ్యవతరణం జరిగింది.

మీ జాబు చదివితర్వాత “అభ్యుదయ” కవులుగా నేడు చలామణీ అవుతోన్న కొందరిలో కుహనా కవితాదోరణి ప్రవేశించి వారి నెంతగా అధః పాతాళానికి కొనిపోతున్నదో గమనించి నిర్ఘాంత పోతున్నాను. అవకాశాలకోసం సొంత చేతుల్లో ఏర్పాటు చేయించుకొన్న సన్మానాలకోసం, అందులో చెక్కభజన ప్రశంసలకోసం కీర్తికోసం ఆశించే ఈ తరహా “అభ్యుదయ” కవుల్లో దృష్టి దోషం ప్రవేశించి “క్రానిక్” అయిపోయింది. సామాన్య చూనపుల హక్కుల కోసం ప్రాణాల్ని తృణప్రాయంగా పరిగణించి, పోరాడ విశ్వయించిన దేశ భక్తులు క్రూర నిర్బంధ విధానానికి గురిచేయబడుతోంటే దేశంలో క్రమంగా ప్రజాతంత్ర జ్యోతి కొడిగట్టిపోతోంటే చీమ కుట్టినట్లుగాగూడా భావించక షేర్ వాణీలూ, కంజరీదోపీలు పెట్టుకు తిరుగుతూ సున్నిత పదజాలంతో “సుతిమెత్తని భావాల్లో” సంచలన్ని, చక్కని చుక్కల్ని వీరెండిన చెరువుల్ని, అందులోని కొంగల్ని, అవి తినే ఎండ్రకాయల్ని వర్ణిస్తూనో లేదా అరతులం ఆకల్ని, అర

లీటరు ఆవేశాన్ని జాగ్రత్తగా మిళాయించి, ఎవరికీ కోపం రాకుండా కవిత్వం రాసే కొందరు “అభ్యుదయ” కళ్ళదారిలోని అద్దాల్ని పోగొట్టుకొని ఉత్త ప్రేంని మాత్రమే మిగుల్చుకున్నారు. సుఖపక్షలో పడి తమ కళ్ళదారిలో అద్దాలు లేవన్న సంగతి తిరిగి చూసుకొనేందుకు తీరికసైతం చిక్కక, మాదే అభ్యుదయ దృక్పథ మనుకుంటున్నారు. ఇలాంటివారికన్నా మీ రేమాత్రం భిన్నమైన వ్యక్తి కాదు. కాకపోతే మీ రీమధ్యనే ఆంధ్రప్రభ వారవత్రికలో రాసిన ఈ క్రింది గేయాని కున్న విలువ, సాహితీ సామాజిక ప్రయోజనం కుండపెంకు కున్నంతైనా వుందా అని నేను మిమ్మల్ని బహిరంగంగా ప్రశ్నిస్తున్నాను.

“ఎన్ని కలలు కనెనోకదా ప్రియకాంత ?

ఎన్ని పూలు రాల్చినదో షన్నాగ ?

నీ రెండిన చెరువులలో

బారులు తీరిన కొంగలు

జొన్న వెన్ను కళ్ళములో

కన్నుచెదురు పావురాలు”

ఇదా అభ్యుదయ కవిత్వం? ఇందులో ఆలోచనామృత, నిష్యందత, వ్యంగ్య కవితావై భవం ఎంత వుంది స్వామీ ?

నేడు నిజాయితీగల కవి కర్తవ్యం

మున్నెన్నడూ లేనంతగా ఈనాడు అభివృద్ధి నిరోధక శక్తులు ఉవ్వెత్తున లేచి, వేయి పడగలు విప్పి సామాజిక వివిధ రంగాలను కాటేసి విషపూరితం గావిస్తుంటే, అందరూ అనుభవించవలసిన స్వాతంత్ర్యం కొందరి ఉంపుడుక తైగా మారగా, నిజాయితీగల ఏ కవి అయినా చెవి కిరుమనేట్లు అరుస్తాడు; తిరగబడ తాడు; నిలదీస్తాడు. విషాదభారత కావ్యకర్త నిస్సందేహంగా ఈ పనినే చేశారు. ఇందులో మనన సౌందర్యం లేదనడం హాస్యాస్పదం. కోటానుకోట మూగజీవుల ఆవేదననూ, అసంతృప్తిని ప్రతిబింబింపజేసి, వారి భావాలకూ, నేటి కఠోర పరిస్థితులకూ ప్రతిభావంతమైన సాహితీ స్వరూపాన్ని ఇచ్చింది విషాదభారతం. ఇందులో కవిత్వం లేదనడం శుష్కవాదనా ప్రియత్వం మాత్రమే.

“పరితృ భావనా పరిమ మరింత ఉన్నతలోకాలవైపు తెరవలేవి ఏ కవి త్వమూ ఉత్తమ కవితగా నే నెంచలేను” అని మీ రన్నారు. పరితల్ని ఉన్నత లోకాలకూ, ఊర్ధ్వ లోకాలకూ తీసుకుపోవడం అభ్యుదయ కవుల పని గాదు. ఉంటున్న లోకంలోనే వుంచి, ఉన్న మంచిచెడ్డలను పామరజనులకి సైతం అర్థమయ్యే భాషలో తెలియజెప్పి, కర్తవ్య ప్రబోధం గావించడం అభ్యుదయ రచ

యితల పని. ఈ పని మధ్యయుగాల్లో వేమన, అనంతరం గురజాడ, ఆ పదవ శ్రీ శ్రీ, మరికొంతమంది ప్రథమతరం అభ్యుదయ కవులూ చేశారు. సరిగా ఇదే పనిని వర్తమాన అభ్యుదయ కవుల్లో విషాదభారత కావ్యక రగూడా చేశారు.

కవుత్వం సాధించవలసిన పరమ ప్రయోజనాన్నిగూర్చి మీరు రాస్తూ, “పతిత్య హృదయంలో మనన సౌందర్యం తెరలించాలనీ”, “ఆలోచనామృతం రసపావితం కావాలనీ, అచ్చుదే కవిత చిరంతన ముద్ర వేయగలుగుతుంద”నీ, అట్టి ప్రయోజనాన్ని విషాద భారతం కలిగించడంతేదనీ మీ రన్నారు.

“ఏవిటండీ యిది లోకమా ?

కాక విషం కలిసిన రుచి పాకమా ?”

“వరాంతోయున్న నేటి సంఘం

మానవజీవిత ప్రతిష్టకే శృంగభంగం”

“క్షిప్తి స్పృహిష్టితో కలి సే శ క్తి

చీలిపోతేలేదు నరునికి విముక్తి”

(విషాద భారతం - భరత వాక్యం)

ఈ వాక్యాలు ఎంత ఉన్నత తాత్విక ప్రాతిపదిక కలవో వేరే చెప్పనవసరంలేదు. అలాగే—

“ఆధునిక ప్రజాస్వామ్యమంటే పొద్దుతిరుగుడుపువ్వు

ఆధునిక ప్రజాస్వామ్యమంటే సానిదావి నవ్వు

ఆధునిక ప్రజాస్వామ్యం ఒక ప్రాస్టిట్యూషన్ ఓటు దాని గేటుకి చెల్లించేరేటు.”

“నేటి ప్రజాస్వామ్యంలో ఓటుగదు - సీటుగదు డబ్బుమూట ప్రధానం

అదే అంతిమ గమ్యం : అందరికీ పరమాదర్శం !!!”

“పెటోలుగొట్టించి చేతికి రెండు పచ్చనోట్ల సే

పోస్టింగ్ గానీ ఊస్టింగ్ గానీ

అయిదు నిమిషాల్లో హైదరాబాదులో అటో ఇటో దేల్చేస్తాడు.”

“రామరాజ్యమా - కామరాజ్యమా ?”

“డార్విన్ జీవపరిణామ సిద్ధాంతంపై థీసిస్ రాసి

డాక్టరేట్ గడించిన సైన్సు యమ్ యస్సీ

ఊర్లో కలరావొస్తే ఇంట్లో పోలేరమ్మకి

నద్దీ నై వేద్యంబెట్టమని సతాయిస్తున్నట్లుగా”

“పెళ్ళానికి తెఫాయిద్ వస్తే

వీసుప్రభువును ప్రార్థించే పీటరు ప్రభాకరంలా”

“నేటి సొసైటీ విశాఖపట్నం ల్యూసటిక్ ఎస్టే లంలా తయారైంది”

“దేశాన్ని అమావాస్య ఆవహించింది
అధికారం అవినీతికి దోవతీసింది
హద్దూడద్దూలేని నిరంకుశాధికారం
అంతూపంతూలేని అవినీతికి మార్గం వేసింది”

నిసర్సుందరమైన కవితకి ఆలవాలమైన ఈ భాగాలు ఎంతటి మనన పొందర్యం కలవో ఆలోచించండి.

కవిత్వానికి ఉండాలిని లక్షణాలు

కవిత్వంలో ఏ ఏ లక్షణాలుండాలని మీరు సలహా ఇస్తోన్నారో, ఆ లక్షణాలు వజ్రాయుధం కావ్యం మినహా తదనంతరం మీరు రచించిన ఏ కావ్యంలో నైనా చూపగలరా? “సర్వలక్షణ సమన్వితంగా ఈ కావ్యం అమరలేదనడం అసమగ్ర నిర్ణయం కాదనుకుంటా”నని మరో స్టేట్ మెంట్ విసిరిపారేశారు! అభ్యుదయకావ్యానికి ఏ ఏ లక్షణాలుంటే సర్వలక్షణ సమన్వితంగా అమరుతోందో చెప్పివుంటే అభ్యుదయ సాహిత్యం మిమ్మల్ని అపర శగన్నాద పండితునిలా పూటించి పైకెత్తి ఉండేది. కనీసం ఆ పనిగూడా పాపం మీరు చేయలేదు!

“వ రమాన కాలీన స్థితిగతుల రిపోర్టు కవిత్వం అవుతుందా?!” అని ఒక ప్రశ్నవేశారు. “దేశ కాల పరిస్థితులను ప్రతిబింబించలేని ఏ కావ్యమూ సమగ్రతర నజీవత వున్నది కాదు. అట్టిది పలాయన వ్యాధి పీడితం” అని పరస్పర విరుద్ధ మైన మరో “మహోన్మల” సిద్ధాంతాన్ని ప్రవచించి, మీ దవడని మీరే వాయింతు కున్నారు. మొదటి సూత్రీకరణకీ, రెండవ సూత్రీకరణకీ ఏమైనా కించిత్తు పొత్తు వుందా? : గజం మిథ్యా పలాయనం మిథ్యా తర్కంలా వుంది! దేశ కాల పరిస్థితులను ప్రతిబింబించలేని కావ్యం, పలాయనవ్యాధి పీడితం అని అన్న మీరు అభ్యుదయ కవిగా అవతరించకపూర్వం- 1945 ప్రాంతాల రచించిన “మిణుగురులు” వచన కవితా సంకలనాన్ని 1963 లో ఎందుకు ప్రచురించినట్లు? : ఈ కావ్యం ఏ దేశ కాల పరిస్థితులను ప్రతిబింబించుతోందీ? అది పలాయన వ్యాధి పీడితంగాదా? మీరే నెలవివ్వాలి మరి!!

ప్రకృతి వైపరీత్యాలని గూర్చిన శాస్త్రజ్ఞాన రహస్యాలు తెలియని వైదికాయుధు ఆధికారంలో నిలువెత్తున పొంగి, నిసర్సుందరమైన కవిత రుగ్వే దంలో చెప్పాడు. తను ఊహించిన భగవంతుని చిద్విలాసాలకీ, నిలువెత్తున పొంగిన టాగూర్ గీతాంజలి రచించాడు. చంద్రమండలానికి మానవుడు నేడో రేపో ప్రయాణం గట్టుతోడగా, సూర్యచంద్రాదులూ, పండు వెన్నెలా, గండు కోయిలా, మాధవ స్వాములూ, మామిడితోపులూ, సుందరి అనడాలూ, మీరు

“స్వామి”ని కనడాటా గూర్చి కవిత చెప్పి, అది ముసిల్మాని విరహంలా కృత్రిమంగా వుండదా? (చూడు- మిణుగురులు కావ్యం). అలాంటపుడు మీరు మీ మిణుగురు పురుగుల కవితలో “మననసౌందర్యం తెరలించడం, ఆలోచనామృతం రసపావితం గావించడం, చిరంతన- ముద్రవేయడం”వంటి “సిసలైన” కవితా ప్రయోజనాలను ఏ మేరకు సాధించగలిగారో నెలవ్వగలరా? లేక చచ్చిన కాలంలో రాసి, బతికున్న కాలంలో ప్రచురించామనేదే మీ సమాధానమైతే, అంతకన్న ఆత్మవంచన మరొకటి వుండదు :

అంతేకాదు: “నవత” త్రైమాస పత్రిక ద్వితీయ సంచికలో మీరు రాసిన ఈ క్రింది వచన కవితా అంకికకున్న సామాజిక కవితా ప్రయోజన మెంత? :

“నన్ను కాపాడు పాడు హాయి గొలిపే
షడ్యమస్వర కంఠాన్ని పలికించి,
ప్రణయామృత స్తోతస్వినుల వెలయించి
హృద్యంగా దేవ గాంచారి నాలపించి
వాదని పూరేకులవంటి పల్లవ పాణులతో
నా తల నిమురుతూ సేద తీర్చుతూ
నా వెన్నుబాము మెట్లపై నీ అంగుళుల నడిస్తూ
క్రొంబులకల గగుర్పాటుల మొలిపిస్తూ
దడుసుకున్న పేదగుండె ప్రియ-భీ సేదతీర్చు
వలపు పులకల మాదకానుభూతి కలిగించు”
“రా, ఇదే ఖరారు, ఎడద ఎడారిలో వలపుల బిడారు
రా, ఇదే రాత్రి పచ్చి చూలింత దాత్రి ముమ్మెనసిన విసాళి
రా, జాగేల, పరాకేల, రాకేందు వదనా, కుంద రదనా,
రా, మామక మానస సాగిరాన బిరాన నీకై తేలింది విరాళి”

పరమ దుర్మార్గ నియంతృత్వం కొనసాగుతూ వుండగా....

అన్నపూర్ణవంటి ఈ దేశంలో అన్నమో రామచంద్రా అని కోటానుకోట ప్రజలు అలమటిస్తూ, ఆకులూ, అలమూమేస్తూ, ఆకలిచావులకు గురిఅవుతూంటే, ప్రజాతంత్రం పేరిట రుజువూ, నేరమూ, విచారణలేకుండా పరమదుర్మార్గ నియంతృత్వం కొనసాగుతోంటే, స్వాతంత్ర్యం పేరిట పరమ వంచకత్వం పద్ధతిమిదేళ్ళు నిండి కొనసాగుతూ మనుషుల్ని పశుపులకన్న కనకష్టంగా మారుస్తోంటే, వీధిమానిసిబతుకు దినగండం నూరేళ్ళ ఆయుషుగా దిగజారిపోతోంటే- మీ తలని నిమురుతూ, “సేద” తీర్చుతూ (తావమా స్వామీ : : :) మీలో కొత్త పులకల గగుర్పాటుల మొలిపిస్తూ, వలపు పులకల మాదకానుభూతిని కలిగించేందుకు

రాత్రి సమయంలో ప్రేయసీ రావే- అని ఆహ్వానించే కవిత్వాన్ని రాస్తున్నారా : : :
 రాకేందు వదనల్ని; కుందరదనల్ని మానస సాగరాన బిరావ తేలిన విరాళిలో
 పండువెన్నెలో అభిసరించేందుకు (వ్యభిచరించేందుకు గాదునుమా : :) రమ్మనమని
 కోరుతూ గీతం రాయడం సిగుచేటుగవా? ఇది మెరకవీధి కవిత్వమా? ఈ
 లాడింగ్ ఆభిసా.కా కవిత్వంలో గర్భీకృతమైవున్న సామాజిక, కవితా ప్రయోజ
 నాలపాశ్చాంతో నెలవిస్తారా? : ఇలాంటి జుగుప్సాకర “విరహ” గీతం రాసే
 హక్కు రచయితగా మీకున్నా, ప్రత్యేకంగా వర్తమాన భారతదేశ పరిస్థితుల
 దృష్ట్యా, అది ఉంతవ్యంగాని ఘోరనేరంగా మీరు పరిగణించారా? లేక,
 విజయనగర చక్రవర్తి కృష్ణరాయలు కలలోకొచ్చి, అలనాడు, అల్లసానివాని
 కిచ్చిన నిరుపహతి స్థలమూ, రమణీప్రియ దూతికా, కప్పురవిడెమూ, ఆత్మ
 కింపయిన భోజనం, ఉయ్యాలమంచం గట్లా ఇస్తానని ఏవైనా వాగానంలాంటిది
 చేయగా, తెచ్చుకున్న కృత్రిమ కవితావేశంలో మీరీ “విరహగీతం” రాశారా?
 ఈ గీతం పరితృప్త హృదయంలో ఎన్ని బిన్నుల మనస సౌందర్యాన్ని భిలాయ్
 ఉక్కుపాక్షికరీలా ఉత్పత్తిచేసింది? ఎన్ని గ్రామాల ఆలోచనామృత నిష్యందతని
 సృష్టించింది? మరెన్ని తులాల రసవిపాసతో సరిత హృదయాన్ని నింపింది? :
 రోమ్ తగలడుతోంటే ఫిడెల్ వాయించే నీరోలా, నిర్భర దారిద్ర్యంతో జనం
 రొరవాది సరకతుల్యమైన బతుకులు గానుగెద్దులా ఈడుస్తోంటే, వలపుల బిడారూ,
 క్రొంబులకలూ, పల్లవపాణులూ, విరాళులూ, పిసాళులూ, విరహతాపాలూ, చలువ
 తెమ్మరులూ, కలువ పయ్యెరలూ గూర్చి తలపోయటం, వాటిని తమ ప్రణయాభ్యు
 దయ కవిత్వంలో రాయడం సిగుచేటు కాదా? బాధపడకండి- ఏ పీరియడ్ లో
 ఏ కవిత రావాలో, ఆ పీరియడ్ లో ఆ కవిత వచ్చి తీర్తుందనేది దేశదేశాల
 సాహితీ చరిత్ర చెప్పతోంది. వర్తమాన అభ్యుదయ కవులేగాక, ఆ
 సాహితీరీతిని అంగీకరించని “దిగంబర కవులు” సైతం, అఖిరికి సాహిత్యంలో
 “అలీనత్వం” పాటిస్తోన్నామని భ్రమించేవారు సైతం, వర్తమాన సామాజిక
 కల్మషాలను మింగలేక యధోచితంగా ఎవరి ఆవేదనలని వారు రచనలద్వారా
 వెలువరిస్తూనే వున్నారు. నేటి తెలుగు కవి తన త్రినేత్రం తిరిగి తెరివాడు.
 అందుకు అందరం సంతోషించాలి.

తిరిగి అభ్యుదయ కవితాగానం

తాత్కాలికంగా మూగవోయిన అభ్యుదయ కవితామణి తిరిగి తన గొంతును
 నవరించుకొని వర్తమాన సామాజిక పరిస్థితుల కనుగుణ్యంగా ప్రతిభావంతంగా
 అభ్యుదయ కవితాగానాన్ని ఆరపించ ప్రారంభించింది. వాస్తవ పరిస్థితి యిలా
 వుండగా “నవత” ప్రథమ సంచికలో మీరు వ్రాసిన “వధూ మధూలిక” మీ అభి
 సారికా బ్రాండ్ కవిత్వానికి మరో మచ్చుతునక.

“కురుక్షేత్రంలో అరునునికి కలిగినట్లు నవ వమావరుల కెవరికె నా తమ తక్షణ కర్తవ్యం గురించి ధగ్గు సందేహలేమైనా కలిగితే, ఈ గేయం భగవద్గీతా సదృశంగా అధ్యయనంచేసి సందేహ నివృత్తి చేసుకోవచ్చు.”

“కాబట్టి హాయిగా నిరభంతరంగా అంతరంగా చెలరేగే ఈస్పృహల నేడే విడుదల చేయండి. నిస్సంకోచంగా అనుభవించండి మీ చేతినిండా ఉంది సుఖం!”

“ఇదీ ఈ గీతా పరమార్థం! ఈనాటి యువతీ, యువకులకు తృతీయ పురుషార్థ ప్రబోధం ఋష్యశృంగునికి అవసరమైనట్లు అవసరమని కవిగారు భావించివుంటే, అది మరీ అంత నేరం కాదురెమ్మని సవరించుకొందాం. కానీ, వమావరుల అవినాభావ సంబంధాన్ని వర్తిస్తూ, నీ హృదయారామానికి ఆమె కోకిల- నీ హృదయాకాశానికి ఆమె శశిరేఖ- నీవు పుష్పం ఆమె సురభి పీచి- నీవు చంద్రబింబం ఆమె వెన్నెలరేఖ- నీవు గానం ఆమె శృతి అంటూ 25 సంవత్సరాలనుండి సినిమా ప్రేమికుల నోళ్ళలో నలిగినలిగి ఆరిగిపోయిన ఉపమానాలను వళ్ళి ఈనాడు కర్ణింగా, నవతాచిహ్నాలుగా భరించడం కష్టమేదో మీ మహోజ్వల ప్రణయభ్యుదయ కవిత్వాన్ని గురించి ఈ మాటలంటున్నది నేనుగదా స్వామి! 19-8-81 విశాలాంధ్రలో “నవక” పత్రికలోని మీ రచనను గూర్చి సమీక్షిస్తూ, సుప్రసిద్ధ సాహితీ విమర్శకుడు డా. రాచమల్లు రామచంద్రారెడ్డి అన్న మాటలు: “ఇలాంటి తుప్పు వామకోదేక కవితను మీరు రాస్తే, విషాదభారత కావ్యంలో తొలి తేవు, ఇద్దరి తేవు అని అవాకులూ చవాకులూ వినరదానికి మీకున్న అర్హత- స్తోమత, ఎంతని నేను మిమ్మల్ని నిలదీసి విక్కచిగా ఆడుగుతున్నాను. ఆగ్రహించకండి!”

మీ డువ్రాసిన వజ్రాయుధానికి నా నవస్కాంధం. ఆ మహోదాత కావ్యానికి యావదాంధ్ర అభ్యుదయ ప్రజానీకం హృదయపూర్వకంగా నివాళులెత్తింది. అంతటి ఉదాత్త రచన తదనంతరం మీ కలంనుండి రాలేదు. ఇహముండ్లు వస్తుందనే విశ్వాసమూ నాకు కాసితగూడా లేదు! వజ్రాయుధం రచన తర్వాత మీలో భౌతికంగా నైతికంగానేగక, ఆధ్యాత్మికంగా, నైర్దాంతికంగా గూడా చాలా మార్పులొచ్చాయి. ఆ వివరాలోకి, ఆ అభిసారిక మార్పు రహస్యాలజోలికి వెళ్ళే తీరికా-కోరికా నాకు ప్రస్తుతం లేవు. ఎంతేతే, ఈ వ్యాసం సాహితీ విమర్శకై పరిమితం:

1-8-81 ఈనాటి విశాలాంధ్రలో “దుద్రనేత్రం తెరుస్తా నీ రాత్రి” అనే మీ రచనలో “జీవితానికి మారుపేరు ప్రేమ అనుకొని భ్రమించాను నే నిన్నాటా” అని మీరు పొందిన వెర్రెమొర్రె భ్రమల్ని మీరే తిరగేసి మరగేసి తరిగేసు కున్నారు!

మీ “కలంన్నీ విలపించి మరణించి స్మశానాలలో కొరవి దయ్యాలగ” అమోరిస్తున్నవని” వాపోయారు : కనుకనే సాతికేళుగా రాసిన కవిత్వాన్ని “తలక్రిందు” యగా చదువు” కోవాల్సిన దుర్మతి మీకు పట్టింది. మీ భావాల్లో, ఆలోచనా ధోరణిలో, సంభవించిన తీవ్ర తిరోగమనానికి, మీరై స్వయంగా రాసుకున్న పైవాక్కాలే ఎదురులేని నిదర్శనం. ఎదారుల్ని చూచి ఒకూసిప్పులనుకొని, జీవితానికి మారుపేరు ప్రేమ అని భ్రమిసి, గొత్రాలు బిడ్డల్ని కంటుంచని మురిసి, ఇన్నేళ్ళుగా కన్న పగటి కలంన్నీ పచ్చికల్లులు పూచికపుల్లలుగా మారగా, నేడు మీరు “అమోరించక” మరేం చేస్తారు? : పచ్చకామెర్ల ప్రణయవ్యాధితో ఇన్నేళ్ళుగా బాధపడి చివరికి నేటికైనా, “రుద్రనేత్రం” తెరిచి, తిరిగి వా నవ జగత్తులోకి వచ్చే శ్రయత్నం చేస్తున్నారని మీ రుద్రనేత్రం రచన ప్రచురింపబడిన తర్వాత మాః బోంట్లం ఆశించాం. కాని వారం తిరగలేదు : మా ఆశలు అడియాశలయ్యాయి : “రుద్రనేత్రం” రచనలోని ఆ ఊపుపోయి, మళ్ళీ భావకవిత్వం వాపు వచ్చింది : (చూడు-“పునరుజ్వలం”-8-8 85 : ఏకాంశం.) మీరు ఇన్నేళ్ళుగా పొందిన భ్రమలాంటివి విషాద భారత కావ్యకర్తకి ఏనాడూ లేవు : ఇందుకు మనమంతా సంతోషించాల్సిందిపోయి, ఇలాంటి అసంబద్ధ వాచనంతో కూడిన జాబుల్ని రాయడం ప్రచురించడం మంచిదిగాదని చిన్నయ్య పూర్వకంగా విన్నవించు కుంటున్నాను.

IV

అత్యంత ప్రమాదావస్థకి తోనే కాన పూరిక కొట్టుమిట్టాడుతున్న వర్తమాన భారత ప్రజాతంత్రం, విషాదభారత కావ్యేతివృత్తం. భారత ప్రజాతంత్ర వ్యవస్థను కాచి కాపాడి ధర్మ సంరక్షణార్థం ప్రతిపక్ష కులను చెండాడి, ప్రగతిశీల శక్తులను పరిరక్షించేందుకు ప్రళయమద్రుడులాంటి నరుడు కవిత్వత్రినేత్రం తెరుస్తాడనేది బీజారోపణం. ఇది నాందిలో నిర్దిష్టంగా ప్రస్తావించబడింది. విశ్వరూప సందర్శనపర్యం కావ్యానికి పరాకాష్ట. మహాప్రస్థాన పర్యం ముగింపు.

విశ్వరూప సందర్శనపర్యం కావ్యకర్త మహోన్నత భావనాపటిమకు, మహాప్రస్థానపర్యం ప్రతిభకూ నిదర్శనం. దుర్లభభూయిష్టమైన వర్తమాన సామాజిక వ్యవస్థ పున్నంతవరకూ విషాదభారతానికి జీవం వుంటుంది.

“ఈ కృతిలో కృతికర్తని అచ్చమైన కవిగా నిల్పే వాక్యాలు లేకపోలేదు. కాని అట్టి తక్కువకావటంతో ఈ కృతి పల్చబడింది” అని మీరన్నారు. తగినన్ని అంటే ఎన్ని? రెండుపుంజాలా లేక రెండువందల డజన్లా? : కంటికి ఏదోషమూ లేకుండా వుండి ఆనందించగల హృదయముంటే కావలసినన్ని వున్నాయి. చూడ విరాకరిస్తే చేయగలిగిందేమీ లేదు. ఎన్నికల ప్రచారపర్యంలో బాబాగారి వర్ణనా, భోంచేసే పదాల వివరణ, మహిళామండలి లీడరుగారి అవతరణ చిరస్మరణీయం గాదా? ఈ భాగల్లో ప్రతిభావంతమైన కవిత కనిపించలేదా?

“ఓడజన్ చక్రకేఱియా అరడజన్ నారికేగల నీళ్ళు
బాబాగారికి రాత్రింబవళ్ళు పరిచర్యజేసే.
కన్నెపిల్లలాంటి కాశ్మీర్ ఏపిల్ పళ్ళు
స్వర్ణసాత్రలో బాదంపాచి అప్పుడప్పుడూ కోళ్ళు.”

నమకాలీన కళ్ళలాన్ని ఎంతో ప్రతిభావంతంగా వివరించి, వర్ణించిన ఈ కావ్యంలో
కవిత్వం లేకపోతే, మరి దేనిలో వున్నట్టు? వంటింటి పజ్జీల్లోనా? మీ, జీవన్
భద్రాణి వశ్యతిలోనా? విశ్వరూప సందర్శన పర్వంలో అప్పలాజు వర్ణన ఎంత
ప్రతిభావంతంగా సాగిందో చూడండి :

“మహోద్వంద గందభేరుంద చంద ప్రచందవదనంతో
ఆగ్నిలాంటి నాలికను ఆడిస్తూ-

చింతనిప్పులా మండుతూన్న కళ్ళని మూస్తూ, తెరుస్తూ
మిద్యమిద్య పళ్ళు కొరుకుతూ పిడికిలి బిగిస్తూ
ఒక్కోప లక్షల రూపాయగా విస్తరిల్లిన
అవినీతి బంధుప్రీతి ఆశ్రిత పక్షపాతం

లంచగొండితనం రండాగొండితనం నిరంకుశత్వం శిరస్సులతో

పనులు సమ్మెలు సత్యాగ్రహాలు మహోగ్ర ఉద్యమాలు

కోటానుకోట్ల నిష్పదరిద్రుల ఆకలి మంటల హాహాకారాల్ని

మాతుకంగా పరమ కిరాతకంగా

కాలరాస్తోన్న శత హాస్ర పాదాలతో

అవర కృష్ణావతారమైన అప్పలాజు విశ్వరూపం ధరించాడు”.

(పేజీ-32- విషాదభారతం.)

కవితలేదనడం దృష్టిలోపమే!

ఇంతటి శక్తివంతమైన వర్ణనలు చూడలేకపోవడం దృష్టిదోషం, కవిత్వం,
లేదనడం అనుచిత నిర్ణయం. “ఎక్కడా మరోసారి మననంచేసుకోదగిన పదచిత్రం
గానీ, భావనా పాటవంగానీ, ఉక్తివై చిత్రంగానీ లేకుండా” కావ్యం సాగిం
దన్నారు. ఆదిపర్వం, ఎన్నికల ప్రచారపర్వం, సభాపర్వం, మహాప్రస్థాన పర్వాల్లో
శక్తివంతమైన పద చిత్రాలు మీకు కనిపించనేలేదా? ఈ క్రింది కవికా ఖండికలు
మనన సౌందర్యానికి ఆలవారం గాదా :

“ప్రతీవ శక్తుల్ని చెండాడి ప్రగతిని పరిరక్షించేందుకోసం

ప్రళయ రుద్రుడులాంటి నరుడు తెరుస్తాడు కవిత్వ త్రినేత్రం”

(నంది- పేజీ-11)

“న్యూటన్ గ్రావిటేషన్ని ఐన్స్టీన్ రిలటివిటీ అధిగమించి టేబు
నాటి అప్పకవీయాన్ని నేటి అనంత మానవత తోసిరాజుంది
కవిత్వ తత్వాన్ని కుంచి చవంట్ల

కదలి జలాన్ని మరదగుంటలోకి జోడయత్నించడం

కవిత్వ పరిపూర్ణత నిర్ణయించడం

గగన పరిధిని స్కేల్లుబద్ధత్వం కాలవ ప్రయత్నించడం” (నాంది)

ఈ క్రింది పదచిత్రాలు చూడండి:-

“గత ఎలక్కలో గెల్చి అంతటితోనే

పతా లేకండా అదృశ్యమైన ప్రజా సేవకులంతా

వాన వెలిసంతర్వాత నేలలోంచి పుట్టుకొచ్చే పుట్టుకొక్కలా

పుట్టలోంచి వచ్చి పడగలు విప్పి అదే నాగుబాములా

వొక్కొక్కరు బైటికొచ్చి

“సర్వాన్ని నిర్ణయించే సావరిన్ ప్రజల్ని”

తిరిగి సందర్శించేందుకు విసుగూ విరామం లేకుండా

రంగురంగుల కళ్ళద్వారా నంగనాచి కబురతో

చెండ్లరించే తురంగల్లా టూర్ జేసేస్తోన్నారు”

(ఆదిపర్వం- పేజీ- 12)

అవినీతికి మూలకండ్లమె, అశేష ప్రజాసామాన్యాన్ని రాబందుల్లా దోపిడి
చేసే బహద్దరును (కావ్యంలో కథానాయకుడు) వర్ణించే ఈ పదచిత్రం కావ్యకర్త
సునిశిత వేదాశక్తికి, ప్రతిభకూ గీటురాము.

“తాలూకాలోని పాటిదిబ్బిబా, గ్రామకర్తలూ

(.06 బంజరూ దేవాలయ భూముల గుటకొయిస్వామీదారు

కారుతోతప్ప కాలిపాటతో పనిలేనివారు

పోనుతప్ప పోస్టాఫీసు జోక్యం రానివారు

కాకితోతబురుజ్జేస్తే క్షరణం మునసబులు లగాయితూ

మంత్రులూ సామంతులూ విష్ణుద్ద విద్యుష్టకుక్కులా తయారు!”

“ఎండ కన్నెరుగని సుకుమారులు

తమ ద్రేహ శరీరం తమకే బరువై పోయిన ధీర్మకాయలు !

వ్యాపారవర్గాల అభి సాయాల్ని ప్రజలకి తెలియజెప్పాలనే ఆసక్తి

నిరుపమానమైన దేశ సేవానురక్తి,

కాడికింది జోడెద్దుల్లా పురికొల్పగా

ఊపిరాడకో వుండబట్టలేక ఎనెంబ్లికి నిలబడి

ఊరూ సోడూ అవకండా గుడిసె గుడిసెకి కాంప కాంపకి

కాలికో బలవం గట్టుక వొడ్లు అరిగేట్లు తిరిగేస్తోన్నారు!” (ఆదిపర్వం)

వ్యంగ్య కవితా పోభవానీకై తెలుగు శుడికారానికి—

ఎన్నికల ప్రచారంకోసం వచ్చిన పినిమా యాక్టర్ దృశ్యాన్ని వర్ణిస్తూ—

“బిందెలతో నీరు వారపోస్తూ మంగళా హారతులిచ్చి

దేవుడిలా పూజిస్తోన్న మహాశామయ్యు”

“ఎదె న గేదెలా యాక్టరు కాదువెంటల గెస్తే

భావిభారత పోయలె న యువక కిశోరా”

(ఎన్నికల ప్రచారపర్వం-పేజీ-25)

ఎన్నికల ప్రచారార్థం వచ్చిన మహాశామందలి వీడర్ని-వర్ణించే ఈ ప్రథ
చిత్రం నిరర్గ సుందరం—

“సగలో పూయే చేతిలో బ్యాగూ

ఒహో ఏం వాసన కమ్మకమ్మగా :

చేతికి వాచీ కాళ్ళకి కళ్ళకి జోడు

వెంటెసుకొచ్చింది ఎవరినో తోడ్చు!

నయగారం వాలకబోస్తూ ఎన్నికల ప్రచారానికా :

కాక- అభిసారికా వేషంలో భేషెన శృంగారావికా”

“ఇంటింటికి తిరిగి బొట్టూ కాటికా పెట్టింది

గడపలకి పసుపురాసి తాంబూలం ఇచ్చింది

మరికొనుండు ముమూయిస్తోన్న గంధం గొంతుకి పూసింది

కరవత్రాలు పెద్దాళ్ళకి, కాయితం జెండాలు చిన్నాళ్ళకి పంచింది

తప్పక ఓట్ల చెయ్యాలి సుమా- అంటో

చేతిలో చెయ్యి వేయించుక దాంక్ జెప్పి చక్కా వెళ్ళిపోయింది!”

(ఎన్నికల ప్రచారపర్వం- పేజీ-26)

బాబాగారిని గూర్చి ఈ పద చిత్రం చూడండి-

“చీలమండల దాకా జీరాడుతోన్న కాటిన్ నియ్యో లాల్చీ

లోపల కంచినట్టు సుతిమెత్తనీ లంగోటి

జటాజూటాలు తెగపెరిగిన శరం

జర్మన్ లిలిపుట్ నె వతో నున్నంగా గీసిన గేడ్డం

అడ్డంగా మూడురేఖలూ నొసటమీద గంధం

అబ్బ! బ్రహ్మవర్చస్సుతో వీరభోగ వసంతరాయల తేజం!!

బాబాగారు సాక్షాత్తు కలియుగ రసికేశ్వరావతారం!!!”

(ఎన్నికల ప్రచారపర్వం-పేజీ 27)

వద్దెనిమిదేళ్ళ స్వాతంత్ర్యం పదవగూడా హృదయ విదారకమైన గర్భదారిద్ర్యాన్ని అనుభవించే పేదల యిళ్ళను కావ్యకర్త వర్ణించిన తీరు చూస్తుంటే, శరీరం గగుర్పొడుస్తుంది-

✓ “కుళ్ళి కుక్క చచ్చిన కంపుగొడుతున్న
పెట్టుబడిదారీ సమాజ శరీరంమీద చీపు నెత్తురూ కారుతూ
కురి కురి లాడే పురుగులు నిండిన కురుపులాంటి పందుల గూడేలు” ✓
(విశ్వరూప సందర్శన వర్ణం-పేజీ 31)

ఈ విధంగా అత్యంత ప్రతిభావంతమైన కవితకి ఆలవాలమైన పద చిత్రాలు కావ్యంనిండా కనిపిస్తాయి. స్థలాభివంచిత నాటినన్నిటినీ ఇక్కడ ఉదహరించడం సాధ్యంకాదు.

“అడా మగా భేదం లేకండా అందరికీ రెట్-బు-టట్- వేల ఎకరాల నన్నకారు రైతు- మోకాట్లో తలకాయన్నా, నోట్లో నాలిక- సారా దీసేసి నీరా నడపరా చెయ్యడం- అమోనియాకారు- ఇలా చెప్పాలంటే కోకొల్లలు; వ్యంగ్య కవితా వైభవానికి- తెలుగు నుడికారానికి మచ్చుతునకలు.

సామాన్యజనంతో మనసా, వాచా ఐక్యతను సాధించిన కవిత

విషాదభారతంలోనిది సరైన లౌకిక భాష. తెలుగు నుడికారం సొంపు ఇంపులకి ఈ కావ్యం నిలయం. పారంపర్యంగా వస్తోన్న కావ్యభాషకి సాధ్యమైనంత మేరకు దూరమై, లౌకిక భాషలో ఆమూలాగ్రం కావ్యరచన సాగడం ఇందులోని ప్రత్యేకత. అంచేతనే ఈ కావ్యం పామరజనాన్ని సైతం బాగా ఆకర్షించగలుగుతోంది.

“ఉ క్తివై చిత్రి లేకుండా శుద్ధ వచనరీతిలో శయ్యాసారశ్యంతో అన్వయ శ్లష్టతతో” కావ్యరచన సాగిపోయిందని మీరు బాధపడ్డారు! అన్వయశ్లష్టత లేక అన్వయ క్లిష్టతతో కూడి, పామరులకిగత పండితులకి మాత్రమే అర్థమవగల పాషాణ పాకంలో రచన సాగిస్తే అది ఉత్తమ కవిత్వమని మీ భావమా-స్వామీ! విషాదభారతం పండిత పామరు లిద్దరికారకూ రాయబడిందే అయినా, ప్రధానంగా పామరజనాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకొనే రాయబడిందని నే నర్థం చేసికొంటున్నాను. ఈ నత్యాన్ని గుర్తించిన పీఠికా రచయిత శ్రీ రమణారెడ్డి “తనకున్న విద్యాధిక్క తను బట్టబయలు చేసుకొంటూ, బడాయిలకు పోకుండా తన సంస్కారానికి లాంకోటూ, టాప్ హేటూ పెట్టి హెచ్చులు చూపకుండా తన వ్యక్తిత్వాన్ని లోకంపై రుద్దకుండా బాధపడుతున్న సామాన్య జనంతోటి మనసా వాచా ఐక్యతను సాధించిన ఈ కావ్యకర్తని మెచ్చుకోకుండా ఉండటం అత్యద్రోహమేగాక, స్వజాతి జనులకు ద్రోహమని నా మట్టుకు నే ననుకుంటున్నాను. ప్రజామోదమే

అత్యుదయ కావ్యంకు కావలసిన మొహరు. అది ఈ కావ్యానికి తప్పకుండా వుంటుంది" అని కావ్యాన్నీ, కావ్యకర్తనీ సరిగ్గానే బేరీజు వేశారు :.

విషాదభారతంలో ఉక్తివై చిత్రి లేదని మీరు బాధపడ్డారు. ఉక్తివై చిత్రి, వ్యంగ్య కవితా వైభవం ఇత్యాదులు స్వీకరించిన ఇతివృత్తాన్ని ప్రధానంగా అంటిపెట్టుకొని వుంటాయి. అలా ఉండాలిగూడా. ఆరుద్రగారు కూనలమ్మ పదాల్లో ఇంటింటి పజ్జాల్లో ప్రదర్శించిన ఉక్తివై చిత్రి నభూతో నభవిష్యతిగదా? ఇహ పరాభిగారు జ్యోతి మాన పత్రికలో ప్రచురించిన "పంచాంగం"లోని ఉక్తివై చిత్రిగూర్చి ఎంత తక్కువ రాస్తే అంత మంచిది. శ్రీ కేశవరావు రాసిన "ఉదయించని ఉదయం"లో ఉక్తివై చిత్రి అన్నులకొద్దీ దొరుకుతుంది. డైలాన్ ఛామస్కి, జేమ్స్ జాయిస్కి కార్పన్ కాపీతీసే, ఉక్తివై చిత్రి సమ్మిళితమైన కవిత్వం మీకు విషాదభారతంలో మండుకైనా దొరకదు. భావ వ్యక్తికరణలో అతివృష్టి అనావృష్టి అనే రెండు దోషాలు సామాన్యంగా ఉంటాయి. అతివృష్టి ఎక్కువైతే కవితా పదార్థం పల్చబడి శుద్ధవచనంలా తయారవుతుంది. అనావృష్టి ఎక్కువైతే ఆరుద్ర త్వమేవాహంలోని కొన్ని భాగాలా తయారై, మూలభావం మూలలో దాక్కుని, తిరికి ఎనాసిన్ అవసరాన్ని కలుగజేస్తుంది. ఈ రెండు దోషాలకి సాధ్యమైనంత దూరంగా వుండి, కవిత చెప్పగలగడం ఒక మహత్తర కళ. ఇది మహాకవి శ్రీశ్రీ లో సుమనోజ్ఞ సుందరంగా భాసించింది.

ఉక్తివై చిత్రిగూర్చి ఇంతగా మీరు రాశారు. అంచేత 8-9-88 నటి విశాలాంధ్రలో ప్రచురించిన మీ "పునరుజ్వలం"లోని ఉక్తివై చిత్రినిగూర్చి కొంచెం ప్రస్తావిస్తాను. ఉక్తివై చిత్రి, అంత్యప్రాసలకోసం అర్థగౌరవాన్నీ, భావ గాంభీర్యాన్నీ అడవిలో పెదలి, శబ్దాలంకారాల ఊబిలో ఏ విధంగా కూరుకపోయారో ఈ క్రింది పాదాలు చూడండి :

"పూజించుకోవల్సింది
ప్రమోదాన్నికాని ప్రమాదాన్ని కాదు"
"బంగారంతో పనేమి శృంగారమే మన సొమ్ము"
భ్రమించకమ్మాయీ పుడమీ నెచ్చెల్లి

.....

నిరక్ష్యం చేయకమ్మాయీ పుడమీ చెల్లి !

ప్రమోదానికి విరుద్ధమైంది ప్రమాదమా? బంగారానికి విరుద్ధమైంది శృంగారమా? ఈ అర్థరహిత హేయపదప్రయోగంవల్ల మీరు ఏ ఉక్తివై చిత్రిని సాధించదలచారు? అంబరానికి లావణ్యాన్ని, అంబరానికి దావళ్యాన్ని అంట గట్టడం ఉక్తివై చిత్రి కోసమేనా?

"అతకరించు సమర సంఘాత లోక సంఘాపాలను
అవధరించు భువనహితమైన మహోత్సవాలను?"

సర్వస్వతాపశ్చోఽనమాయ నేర్చిన ప్లివాడు నైతం మహాత్మవలను
అవధరించడు : : రామరామా - 2 పాదంలో అతకరించువుంది గాబట్టి, క్రింద
అవధరించు దావరించిందా : : ఏ అలంకార శాస్త్రంలో వేర్చుకొన్నారీ ఉక్తి
వై చిత్రిగూర్చి, ఆరుద్ర గారణీ కవిత్వం పుణ్యమా అని. అంత్యప్రాసకి తెగ
గిరాక్తి పెరిగిపోయి, క్రమంగా ఇది వైరితలలు వేసి, కొందరు సుప్రసిద్ధ కవులతో
నైతం క్షుక్కు కోడుగుడ్లు పెట్టిస్తోంది. ఇలాంటి ఉక్తివై చిత్రియేన మీరు విషాద
భార్యతండ్లో లేదని బాధపడుతున్నారు. అర్థ గౌరవానికి. భావ గంభీర్యానికి చోటు
లేని కవిత, కవితగాదు. కవిత. పినరసుందరమైన కవిత. అలాంటి కవితలోని
ప్రత్యక్షరమూ హృదయాన్నుండి దూసుకువస్తుంది. అలా గాకపోతే "వందర్పూర్
ప్రయోగించిన స్ఫూటిక్కు నిర్లక్ష్యశుద్ధిని సాదించుకొంటుంది" (శ్రీ రమణారెడ్డి)

నేటి ఎన్నికల తంత్రాన్ని ఎక్స్ పోజీసిన కవిత

ప్రజలలో వర్తమాన కాలీన స్థితిగతుల రిపోర్టు కవిత్వం అవుతుందా : : అని
అశ్చర్యం ప్రకటిస్తూ ఒక ప్రశ్న వేశారు. వర్తమాన కాలీన స్థితిగతుల రిపోర్టు
మాత్రంగానే విషాదభారతాన్ని మీరు పరిగణిస్తోన్నారా : : తమ జీవన సర్వస్వాన్నీ
నిర్ణయించే అత్యంత పవిత్రమూ, అమూల్యమూ అయిన ఓటను అరసోలెడు
బియ్యూనికి, ఐదురూపాయల నోటుకీ అమ్మేసుకొంటోన్న కోటానుకోట్ల ప్రజల
నికృష్టవారిద్యాన్నీ. ఆ దారిద్ర్యానికి కారణభూతులైన బతాచోరుల వంచననీ, వారు
ఎన్నికలపేట యిన్నేళ్ళుగా కొనసాగిస్తోన్న మోసాన్నీ, నేటి విషాదభారతంలోని
అంతర్ బహిర్ స్వరూపాలని, నగ్నంగా పాఠకలోకముందు ఆ స్కరించ
జేసి, ఎన్నికల తంత్రాన్నంతా మనముందు నిలబెట్టి ఎక్స్ పోజీసే చూపిన ఈ
కావ్యం మీకు రిపోర్టులా వుందా : అదే నిజమైతే మీ రాజకీయ పరిజ్ఞానస్థాయినీ,
వర్తమాన ప్రజాతంత్ర వ్యవస్థమెదల మీ దోణీనీ, శక్తించ వలసిన స్థితివి
మీరే కల్పిస్తున్నారు. పద్దెనిమిదేళ్ళ ప్రజాతంత్ర భారతంయొక్క అంతర్ బహిర్
స్వరూపాల్ని ఎంతో ప్రతిభా సంపన్నంగా విషాద-భారత మొక్కటే చిత్రించిన
దంటే అణుమాత్రమైన అతిశయోక్తిగాదు. అంచేతనే ఈ ఉత్తమ కావ్యం
ప్రత్యక్ష రాజకీయాలతో సంబంధమున్నవారి దగ్గరునుంది. సుప్రసిద్ధులైన కవులూ
సాహితీ విమర్శకులవరకూ అందరి ప్రశంసలకి పాత్రమైంది. విషాద భారతం
వాస్తవమైన అభ్యుదయ కవితకి సజీవ ఉదాహరణ కావ్యంలోని ప్రధానపాత్రలైన
అప్పలరాజూ, బహద్దరూ. వీరిదరూ-యిద్దరు వ్యక్తులుకారు. "వర్తమాన భారతా
వనిలోని నిరంకుశ పాలక వరానికి, పూరూరా వెలసిన ప్రతి రూపానికి రెండు
హస్తాలు. "ఈ కావ్యంలో, నేటి విషాదభారతాన్ని చూచి, ఆవేశం క్రోధం
సమ్మిళితమై ముందు నిలచాయి. ప్రస్తుత పతనానికి కారణాలను చాలవరకు
వ్యక్తీకరించడం గూడా జరిగింది. సామాన్య మానవుని నిరాశామయ, నికృష్ట
జీవితాన్ని ప్రతిబింబించడమూ జరిగింది.

“మహాత్కృష్ట మానవతా సిద్ధాంతంకోసం
 కోట్లాది నిష్టదరిద్రుల బతుకల్లో
 అపూర్వ వసంతాలు విరజిల్లుచేందుకోసం
 భూమికై భుక్తికై మానవ పిముక్తికై
 అనేకానేక వీరోచిత పోరాటాల్లో ఆహుతవుతూ
 జైళ్ళనీ తుపాకి గుళ్ళనీ ఘోరహింసల్ని నరక యాతనల్ని
 తమకై తామే వరించి శిలువమీది జీసస్లా దలిచవుతూ
 జాతీయ స్వాతంత్ర్య గౌరవ ప్రతిష్ఠల్ని
 అడుగడుగునా పరిరక్షించే
 వజ్రాలూటి నేలకలి ఉత్తమోత్తమ పుత్రులు
 దేశద్రోహులుగా పరిగణింప బడుతూంటే -
 నానా కుంభకోణాల్లో సిగుమాలిన లాయాచీల్లో అప్రతిష్ఠపాలై
 ధనం మూల బూట్లు నిస్సంకోచంగా మోసే
 విదేశీ స్వదేశీ కుబేరుల తాబేదార్లు
 బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదుల గతకౌలపు బంటూ
 సబ్బుల కంపెనీల ఏజంటూ
 దేశభక్తులుగా చలామణీ అవుతూంటే
 దేశం తనను జూచి తానే తనలో వెర్రిగా నవ్వుకుంటోంది.”

అని ఎవరు దేశభక్తులో, ఎవరు నకిలీరవులో కుండబద్దలుకొట్టి చెప్పడమూ జరిగింది. “ఏది ధర్మమో, ఏ దధర్మమో ఆలోచించి మరీ గద్దె నెక్కించండి” అని మారనిరేకనా జరిగింది. అంతేకాదు; “బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాద శునకాల్ని తరిమి వేసి ఏ వీరోచిత పోరాటాలనాటి శతకోటి భానుల ప్రభాభాసురమైన మహాజ్వల చైతన్య విలసితులై నలభైకోట్ల పిడికిళ్ళని వొక్కుమ్మడి బిగించి భూనభోంత రాకాలు దద్దరిలిపోయేట్లు మీ వాంఛల్ని ప్రతిధ్వనించండి” అంటూ దిక్కు దోచక నీరసపడే క్రౌన్ రోడ్ లోని సామాన్య మానవుని శిట్టి మేల్కొలిపి, కర్తవ్య ప్రబోధం గావించడమూ జరిగింది. ఈ జాగృతీ మన స్వేచ్ఛకు శ్రామరక్ష.

అతి సూక్ష్మ విషయాల పట్ల సూడా ఎంతో పరిశీలనాత్మక విమర్శ చేయడం ఈ కావ్యంలో మనకు అడుగడుగునా కనిపిస్తుంది; ప్రత్యేకంగా మహాప్రస్థాన పర్వంలో. ఇందులో కుహనా సంస్కారవంతులకీ, మర్యాదస్తులకీ ఏ మాత్రం మర్యాద యివ్వలేదు. కావ్యకర్త కంటి జీవా, ముక్కుపుటాల అదురూ రచనలో కనిపిస్తుంది. ఆవేశాన్ని దిగమ్రుంగుకుని, ఆ తరువాత సావకాశంగా ఏ చెట్టు నీడనో నెమరు వేసుకుంటుంటే వచ్చిన నురుగుకాదు-ఈ కావ్యం. కట్టలు తెంచుక

పొంగి వచ్చిన ఉద్రేకాన్ని, మూసలో పోయగా రూపుకట్టిన కణికలు ఈ కావ్య ఖండికలు. అంచేతనే, గణాయా యతుయా ప్రాసయా ఆఖరికి ఆధునికులు క్రొత్తగా అభిహనిస్తున్న అంత్యప్రాసలు సైతం పక్కకి తప్పుకున్నాయి. ఈ కావ్యం చదివిం తర్వాత, సాహిత్యం అన్నది ఎన్ని పోకడలు పోతుందో, ఎన్ని తరహాలుగా ముస్తాబుకాగలదో గ్రాహ్యం అవుతోంది.

సాహిత్యంలోనూ సైంట్లెస్టులు కావాలి. కొత్త పుంతలుతొక్కే, రచయితలకి స్వాగతం పలకాలి. కావ్యంలో, ఆర్థవత్తు, సద్యస్ఫురణ, ఎవరిని అధిక్షేపిస్తున్నారో, ఎవరిని గర్హిస్తున్నారో ఆ వ్యక్తుల్ని ఆ వర్గాలనీ కళ్ళకి కట్టిస్తున్నాయి. విషాద భారతం కవిత, మేధోజనిత నిర్మాణంకాదు. అంత్యప్రాస విలాపాల, దొమ్మరిఫీట్ల సర్కసూ కాదు.

మంచిని ప్రేమించడం. చెడును ద్వేషించడం అభ్యుదయ కవిత లక్షణం

మంచిని గాఢంగా ప్రేమించడమన్నది ఒక గొప్ప సుగుణం. చెడును తీవ్రంగా ద్వేషించగలగడంకూడా తత్తుల్యమైన సుగుణమే. ఇదే ఈ కావ్యంలో కనిపిస్తుంది. సులక్షణ సారమూ, అపకవీయమూ, రసగంగాధరమూ పంచ కావ్యాలూ చదివితే ఇలాంటి రచనచేయడం సాధ్యంకాదు. అంచేతనే శ్రీ రమణా రెడ్డి కావ్యకర్త వట్టి సాహిత్యోపజీవులు కారని అన్నారు. లోకంమీద అన్ని వేపులకీ నెర్చిలైట్లు వేసి, పరిస్థితుల్ని చీల్చిచూచి, ఆధునిక విజ్ఞాన భాండారాన్ని అంతకు కొంత కొల్లగొట్టి, ముందుచూపుతో ముందుకునడిచే రచయితకే ఇలాంటి రచన సాధ్యమవుతుంది. సామాజికంగాగానీ, రాజకీయంగాగానీ విరిష్టమైన ఏ అభిప్రాయాలేక, గలిపటంలా ఊగులాడే మనుషులూ, ఎవరికి కోపం వస్తుందో నని గుండెలు చేత్తోపట్టుకొని విల్లిపిల్లలా అడుగులువేస్తో నడిచే భయస్థులూ, ప్రపంచాన్ని వొదిలి తోకముడిచి మబ్బుల్లో దాక్కునే మందబుద్ధులూ, వర్తమాన సమజాన్ని గర్హించి, ద్వేషించి, రోషంగా ఒక గొసుడు మంచినీళ్ళు తాగేసి, పడుకుని, లేచి, సావకాశంగా యతిప్రాసలతో బిగించి, ఆ కోపాన్ని, ద్వేషాన్ని నాటకంలోని నటుడు నీలాంబరి రాగంలో ఏడిచినట్టు, శాస్త్రయుక్తమైన కవిత్వాన్ని రాసేవారూ విషాదభారతంలోని అంతస్తులు అందుకోలేరు. కావ్యకర్త ఆగ్రహానికి, ఆవేదనకీ రూపుగట్టిన సజీవ సాహితీ స్వరూపం ఆ కావ్యం. ఎంత బాధపడ్డారో, అంత బాధ, ఎంత కోపమొచ్చిందో అంత కోపమూ, ఎంత జుగుప్స కలిగిందో అంత జుగుప్సా బీరుపోకుండా ఈ రచనలో కావ్యకర్త ధట్టించి ఏడిచారు. ఇది సాహిత్యంలో సామాన్యమైన ప్రయోగం కాదు.

రమణారెడ్డిగారు చెప్పింది అక్షరాలా సత్యం

ఈ కావ్యంలో చాలామందికి, చాలా దెబ్బలు తగిలాయి. ఎక్కడెక్కడ తగిలాయో ఎవరికి వారే చూచుకోవాలి. ఏ ఏ ఘట్టంలో ఎవరికి కావ్యకర్తపై కోపం వచ్చిందో ఆరా తీసుకుంటే, అక్కడక్కడలా ఆ ఆసామీకి ఇష్టంలేని ఒక చేదు నిజాన్ని తుపాకీ రవ్వలా వదిలారని ఊహించవచ్చు. అంచేతనే శ్రీ రమణారెడ్డి “ఈ కావ్యాన్ని చదువుతూంటే, నా దేశం, నా కాలం నా కళ్ళకు కట్టినట్టయింది. కావ్యకర్త తాను కరిగారు నన్ను కరిగించాడు. దేశంలో పెచ్చరిల్లి పోతున్న నిరంకుశ దోరణులు, ఓట పండగలో జరిగే దగాచా, దొర్జన్యాలూ, కొండెక్కుతున్న జీవన సౌఖ్యాలను ఎగతాళిచేసే తెన్నుగానక తిరుగుతులకూ, అన్నవరాలకూ, పుట్టపర్తులకూ చేస్తున్న యాత్రలు, దబ్బు కక్కుర్తికి పౌర సత్వాన్ని అమ్ముకోవలసివస్తున్న వైపరీత్యాల- విషాదం మూర్తిభవించిన భారతదేశం ప్రత్యక్షమౌతున్నది. స్వరాజ్యలక్ష్మి మాచకమ్మగా పరిణమించినప్పటి బాధ కావ్యకర్తనీ, నన్నూ ఏకం చేయగలుగుతున్నది” అని రాసి, ప్రత్యక్షర సత్వాన్ని ప్రతిపాదించారు.

“శుద్ధ వచన రీతిలో శయ్యాసారశ్యంతో, అన్వయశ్లేషతో సాగిపోయింది. ఈ గుణం గొప్ప వచనానికి కిరీటం తొడగవచ్చుగాని, గొప్ప కవిత్వానికిమాత్రం గాదు. కనుకనే ఈ మీ విషాదభారతం పాదాల తుంపులు తొలగించినా, ఇబ్బంది కలగని గొప్ప వచనమేగాని, గొప్ప కవిత్వం కాదని నా నిస్సందేహమైన అభిప్రాయం” అని మీ రన్నారు : ఒకవైపున కావలసినంత వచన కవిత్వాన్ని మీరు రాస్తూ, దానినే రాస్తున్నవారిపై మీరు రాండాణాలు వేయడం ఎంత హేతుబద్ధమో వేరే చెప్పనవసరం లేదు : అయితే, మీ రచనల్లో శుద్ధమైన వచనకవిత్వం, విషాద భారతంలో పాదాల తుంపులూ మీకు కనిపిస్తే అందుకు ఎవరూ ఏమీ చేయలేరు : వచన కవితా సంవిధానంపై శ్రీయుతులు గోరా శాస్త్రి, సుగుణ (ఆంధ్రభూమి), గోల్కొండ, భారతి మాసపత్రికలోని “శాక్యసింహ” ప్రభృతులు చేసిన పాత పాచి విమర్శనే మీరూ చేస్తోన్నారు. స్థలాభావంచేత ఆ పరిచయంకి పోయేందుకు ఈ జాబులో అవకాశం లేదు. సులభంగా స్టేట్ మెంట్స్ మీ లేఖనిండా విసిరి పారేసిన మీరు, గొప్ప వచనానికి, గొప్ప కవిత్వానికి మధ్య వుండవలసిన మౌలికమైన భేదాన్ని వివరించి విదప విషాదభారతంలో గొప్ప కవిత్వం లేదన్నా సహేతుకంగా ఉండేది. కనీసం ఆ పనిగూత మీరు చేయలేదు. “ముక్తచంద్ర కవిత- ఒక పరామర్శ” అనే పేరుతో “నవక” పత్రిక తృతీయ సంచికలో మీరు రాసిన వ్యాసంలోగూడా ఈ పని చేయలేదు. ఏ విషయాన్నిగూర్చి లోతుగా సహేతుకంగా ఆలోచించి వివరించలేకపోవడం మొట్టమొదటనుంచీ మీ ప్రత్యేకత!

అభ్యుదయ సాహితీ ప్రక్రియలగూర్చి అధికారికంగా చెప్పగలిగిన మహాకవి శ్రీ శ్రీ ఈ మధ్యనే కావలి కళాశాల జహ్వార్ భారతిలో- వెలిబుచ్చిన అభిప్రాయాలు మీవంటివాళ్ళ కళ్ళను తెరిపించగలవు. ఆయనిలా అన్నారు :

“తాను గద్యం వ్రాస్తున్నానని చాలామంది కనలు తెలియదని, తన గద్య రచన లిటరరీ ఛేస్తు ఉన్నవారిని మాత్రమే అపీల్ చేస్తుందని, తా నొక సారి భీమవరంలో తన పద్యాలను చదువుచున్నప్పుడు ఒక పిల్లవాడు విని, ఒహో అలాంటి పద్యాలు తాను వ్రాయగలనని అన్నాడని, ఆ పిల్లవాడు అన్నట్లు కవిత్వం అందరూ వ్రాయగలగలని, వ్రాయాలని తన అభిమతమని ఆ సంఘటన తన కొక వ్యక్తిగత విజయమని అన్నారు.” (12-12-65 న కావలి కళాశాలలో మహాకవి శ్రీ శ్రీ కవితాగోష్టి— 19-12-65 విశాలాంధ్ర). శ్రవణ సుభగత్వమూ, అంతర్లయా ప్రధానంగా గొప్ప కవితకి లక్షణాలు.

“నల్లమందులాంటి గంజయ్ దమ్ములాంటి
భంగు నిషాలాంటి సారా కైపులాంటి
చేతబడిలాంటి దశ్యం భయంలాంటి
గాఢ సుషు పిలాంటి మూఢ మత విశ్వాసంలాంటి
నేటి నిస్తేజ నిర్వీర్య ఉదాసీన చైతన్య కూన్య
నిర్లిప్తతలనుండి తిరిగి మేలుకోండి.”

(మహాప్రస్థానపర్వం- పేజీ 44)

ఇంత బలంగా రాయబడిన భాగాలు కావ్యంనిండా కావలసినన్ని. దాదాపు రెండు దశాబ్దాలక్రితం శ్రద్ధమ, ద్వితీయ, తృతీయ తరాలకి చెందిన అభ్యుదయ కవులు ఏ మహోన్మేల లక్ష్యలకోసం నిలబడ్డారో, వాటిని మీరూ, మీవంటి మరి కొందరూ మర్చిపోయారు. లేదా విసరించారు. వీరిలో కొందరు నేటికీ “అభ్యుదయ” తొడుగును ఇంకా తొడుక్కనే చలావణీ అవుతున్నారు. అసలు అభ్యుదయ సాహిత్యోద్యమమే నేడు తీవ్ర సంక్షోభాన్ని ఎదుర్కొంటోంది. శిల్పంపై ఎంతో రాసిన మీస, మీ జాబులో విషాదభారత కావ్యేతివృత్తాన్నిగూర్చి ఒక్క మాట సైతం చెప్పకపోవడం యాదృచ్ఛికం గాదు. ఆ విషయంలోకి వెళ్ళితే మీ కలరూపు బయటకుడుతుంది మీరు దాడిచేస్తోంది విషాదభారతంపై కాదు. సినలైన అభ్యుదయ కవిత్వంమీదా, త్రికరణశుద్ధిగా దాన్ని అనుసరించే రచయితల మీదా. ఈ దాడి యాదృచ్ఛికం గాదు- ఉద్దేశ్యపూర్వకమే. చాలాకాలంగా అభ్యుదయ కవిత్వాన్ని ఆవరించిన జడిమను విషాదభారతం విడిలించివేసింది. అభ్యుదయ సాహితీలోని ఎర్రకణాలు, మానవత తెల్లకణాలూ గలిగిన రక్తం ప్రవహిస్తున్న పిడికిల మళ్ళీ బిగుసుకుంది.

నాంది

నాటి వ్యాసభారతం పద్దెనిమిది పర్వాలు
 నేటి విషాదభారతం ఎనిమిది పర్వాలే !
 మదోన్మత్త నితాంత విరంకుళాధికారంతో
 సూది మోపినంత నేలనైనా ఇవ్వని రారాజులు నాడుంటే
 వేలాది వేల ఎకరాల భూమాతను
 తమ ఉంపుడుకత్తెను జేసుకొని
 గంజిదాగడానికైనా గతిలేని కోట్లాది జనతా సందోహం కడుపులు
 నిలుపున మార్చేసే భూస్వాములూ బహద్దర్లు నేడున్నారు
 నాటి కుట్రలూ కూహకాలూ శకుని మామరి ఎత్తుకు పైఎత్తులూ
 దుక్కాననులచే ద్రౌపదీ మానభంగాలూ
 రాజకీయాలలో రంకువేషాలూ నేడూ పొడసూపాయి
 నాడులా నేడుగూడా నాడులో నిర్వక్ర పరాక్రమంతో
 ధర్మం కొరకు పోరాడే అభినవ అభిషన్యులు తలయెత్తారు
 ధర్మాధర్మాలమధ్య న్యాయాన, యాలమధ్య
 సత్యాసత్యాలమధ్య నీతి అవినీతులమధ్య
 నాడులా నేడుగూడా జరుగుతోంది భీషణ సంగ్రామం
 ధర్మ సంరక్షణార్థం అధర్మ వినాశనార్థం
 ప్రతీస శక్తుల్ని చెండాడి ప్రగతిని పరిరక్షించేందుకోసం
 ప్రళయరుద్రునిలాంటి నరుడు తెలుస్తాడు కవిత్వ త్రినేత్రం.

న్యూటన్ గ్రావిటేషన్ని ఐన్స్టీన్ రెలిటివిటీ అధిగమించినట్లు
నాటి అప్పకవీయాన్ని నేటి అనంతమానవత తోసిరాజంది
కవిత్వ శత్యాన్ని కుంచించడం

కడలి జలాన్ని బురదగుంటలోకి తోడయత్నించడం

కవిత సరిహద్దుల్ని నిర్ధరించడం

గగన పరిధిని స్కేలుబద్ధతో కొలవ ప్రయత్నించడం

మెదడులో టైఫాయిడ్ వేడి + హృదయం వ్రయ్యలయ్యే

బాధా=త్రినేత్రంలాంటి కవిత్వం

శోకమే శ్లోకమైనట్లు బాధే కవిత్వానికి పర్యాయపదం

ఇదే మహాప్రస్థాన గీతాచార్యుని నిత్యనూతన కవితా నిర్వచనం.

1. అదిపర్వం

వొట్ట రక్తం బొట్టుగూడా చిందకండా

అహింసామంత్రజపంవల్లనే అమాంతం జాతికి స్వాతంత్ర్యం రాగా

తెల్లదొర సీట్లో నల్లదొర భేషంగా ఆసీనుడయ్యాడు

పరమోత్కృష్ట ప్రజాశంత్ర రాజ్యాంగచట్టం

ప్రసాదించింది ఆడా మగా తేడాలేకండా

అందరికీ రైట్ టు వోట్ :

అయిదు సంవత్సరాలు గిర్రున తిరిగాయి-

తిరిగి జనరల్ ఎన్నిక లొచ్చాయి

గత ఎలక్షన్ లో గెల్చి అంతటితోనే

పతాలేకండా అదృశ్యమైన ప్రజాసేవకులంతా

వాన వెలిసింతర్వాత నేలలోంచి పుట్టుకొచ్చే పుట్టుకొక్కుల్లా

పుట్టల్లోంచి వొచ్చి పడగలువిప్పిఆడే నాగువాముల్లా

ఒక్కొక్కళ్లు బైటికొచ్చి

“సర్వాన్ని నిర్ణయించే సావరిన్ ప్రజల్ని”

తిరిగి సందర్శించేందుకు విసుగూ విరామం లేకండా

రంగురంగుల కళ్ళదాలతో నంగనాచి కబుర్లతో

చెంగలించే తురంగాల్లా టూర్ జేసేస్తోన్నారు

దేశ నాయకులూ దేశభక్తి యూనియన్ల సేవకులూ

సినీరంగం హీరోలూ చిత్రజగత్తులోని అగ్రతారలూ
 ధర్మోపదేశకులూ బాబాలూ విషస్ఫులూ
 సాములోర్లు పూజ్యగురుజీలూ
 మహిళామండలి లీడర్లు మందినిముంచే ప్లీడర్లు
 నియోజకవర్గాలచుట్టూ రంకులరాటాల్లా గిరాగిరా తిరిగేస్తోన్నారు :
 ప్రజల్ని సుడిగుండాల్లా చుట్టుముట్టుతూ
 నిలువున ముంచేసేందుకు శతధా యత్నిస్తున్నారు : :
 యిట్ల నాసీజన్ పో ఓట్ల పండగొచ్చింది
 అలగజనంతో మళ్ళీ మాయదాసి పని దాపరించింది :

వీరవెంట సత్యనారాయణ వరప్రసాద నారసింహ బహద్దరు
 పూర్వాశ్రమంలో బ్రిటిష్ రాయల్ ఫ్యామిలీకి మోస్ట్ లాయల్ సర్వెంట్
 షుగర్ ఫ్యాక్టరీల వోనరు వో డజన్ రైసుమిల్లుల కంట్రాక్టరు
 కమర్షియల్ బ్యాంకులకి చైర్మన్ దినప్రతికల్లో పావలా వాటాదారు
 తాలూకాలోని పాటిదిబ్బలూ గ్రామకంఠాలూ
 బంజరూ దేవాలయ భూముల గుటకాయస్వాహదారు
 కారతొతప్ప కాలిబాటతో పనిలేనివారు
 పోనుతప్ప పోస్టాఫీసు జోక్యంరానివారు
 కాకితో కబురుజేస్తే కరణం మునసబులు లగయితూ
 మంత్రిలూ సామంతులూ విషాద విదూషకుల్కులా తయారు :
 వేల ఎకరాల సన్నకారు రైతు
 నాలుగు దేవాలయాలకి ధర్మకర్తలు
 కొత్తగా బద్దరు మతం పుచ్చుకొన్న దేశసేవాతత్పరులు
 భారత పారిశ్రామిక వణిజ్యమండలిలో
 అగ్రశ్రేణి గుత్త వ్యాపార ప్రతినిధులు
 వ్యాపార వర్గాలు చేతులు ముడుచుక్కార్చునే విధానం మాని

“ప్రజారంగం”లో ప్రవేశించారని
 తహతహలాడే ప్రజాసేవా దురంధులు
 కమ్యూనిస్టు సిద్ధాంత జాడ్యం మహమ్మారిలా వ్యాపించకండా
 “అర్జున” ఆల్ పార్టీ ప్రజాప్రతినిధులకీ
 చేతికొద్దీ ఎన్నికల విరాళాలిచ్చే అపర దానకర్ణులు
 మోకాట్లో తలకాయన్నా చుట్టుపక్కల ప్రజలనోట్లో నాలికలాంటివారు
 ఎండ కన్నెరుగని సుకుమారులు
 తమ ద్రేహ శరీరం తమకే బరువై పోయిన దీర్ఘ కాయులు :
 వ్యాపార వర్గాల అభిప్రాయాల్ని ప్రజలకి తెలియజెప్పాలనే ఆసక్తి
 నిరుపమానమైన దేశసేవానురక్తి
 కాదికింది జోడెడ్గులా పురికొల్పగా
 ఊపిరాడక వుండబట్టలేక ఎసెంబ్లీకి నిలబడి
 ఊరూనాడూ అనకండా గుడిసె గుడిసెకీ కొంప కొంపకీ
 కాలికి బలసంగట్టుక వాళ్ళు అరిగేట్లు తిరిగేస్తున్నారు :
 బాజాలు వాయిచండ్రా : భజంత్రీలు బజాయిచండ్రా : :
 ఇంటింటికీ వెళ్ళి ఈ శుభవార్త చాటింపేసి రండ్రా : : :

2. సభా పర్వం

“ఏ పూరునుం దొచ్చినారూ

తమరు ఈ పూరి కెందుకొచ్చారూ ?”

అశ్వర్యపోతూ అడిగారు ప్రజలు

“ప్రజాసేవ చేయడానికి ఎసెంబ్లీకి నిలబడుతున్నా

పనిత్రమైన మీ ఓటు ఇచ్చి

ధన్యుణ్ణి జేయమని ప్రార్థిస్తోన్నా”- బహద్దరు

“సారవాకి నీరులేక సతమతమైపోతున్నాం

శిస్తులతో జప్తులతో పస్తుమాడి సస్తున్నాం”

“సారా దీసేసి నేరుగా నీరా సరఫరాజేస్తోన్నారట ?”

ఎర్రకారం పచ్చడిలా ఎరుపుకు దిరిగున్న కళ్ళు :

“అదేలే బాబూ ? సారాగదు సారవా దాశవా”

“ఓహో అదా ? నందికొండ పారుతుంది బంగారం పండుతుంది”

“అయ్యో మా వోడు మిటిక్లీసన గెల్చి మూడేళ్ళయింది ఏదన్నా నాభిరి”

“దియ్యం కిలో రూపాయి పావలా - నూకలో రామచంద్రా”

“ఓ యస్ అదెంతపనీ ? అప్లికేషన్ బెట్టమను రికమండేషన్ జేస్తాం”

“మంచినీళ్ళ బావిలేదు బండిబొయ్యే బాటలేదు”

“ఊర్లో రోడ్దూ కాలవలో వొంతెనా మరమ్మత్తు జేయిస్తాం

పాడుబడ్డ గుళ్ళకి మూలబడ్డ మసీదులకి వెళ్లవేయిస్తాం

భూసంస్కరణలు అమలు జరిపించి బంజర్లూ బుల్దోజర్లూ పంచేస్తాం”

“అబ్బి : ఎంత దయో దోసకాయపై వంతంబున చెక్కుదీసి పరపరగోస్తే

తింటానికి కూళ్ళేదు - బుల్దోజర్లిస్తాడంట- బుల్దోజర్లు-

ఉపన్త మినహా కన్యాదానవన్నట్లు” వీపు గోక్కుంటూ గొణిగాడు శాస్త్రులు :

“అయ్యబాబోయ్ ఏం లేత సొరకాయలు గోస్తున్నాడా ?”

చుట్టపీకుతా దీర్ఘం తీశాడు తలగుడ్డ ముసిలాడు

“బావులు పూడ్చిచ్చి గోతులు తవ్విస్తాం”

“అదేమి బాబూ ?”

“చా చా బావులు తొవ్వించి గోతులు పూడ్చిస్తాం” అంటుండగానే

గుంపులోనుండి ముందుకు రాకెడ్లా దూసుకొచ్చాడు వో యువకుడు

“పండిస్తానికి నేలా కడుపునిండా తిండి

ఉండేందుకు ఇల్లూ చదువుకి యిస్కూలూ చేసేందుకు పనీ....”

“బావా అప్పలాజూ చెరిగిన క్రాపూ చేతిలో పేపరూ కళ్ళజోడు

ఎవగు వీడు వసనాఖి గలికి బుట్టిన కామరేడులాగున్నాడు”- బహద్దరు

“కళ్ళకి కావరం ఎగదన్నిన కారుకూతలు కుయ్యబాకు” యువకుడు

“ఊ ....” గండ్రించి చెయ్యెత్తారు బహద్దరు

“కార్లో కుక్కి వెనక్కి దోలండరా”

వెనకున్న యువకులు హడిలేట్లు అరిచారు

ముసలీ ముతకా కలగజేసుకొని వెనక్కి నెట్టేశారు

మునసబుగారింట్లో బహద్దరు మకాంబెట్టి
సాయంత్రం ఎన్నికల సభ ఏర్పాటు జేశారు.

*

*

*

*

“సోదర సోదరీమణులారా స్వతంత్ర భారత పొదులారా :

ప్రజాతంత్ర భారత ఓటుహక్కుదారులారా”

బహద్దరు కాయితం చదవడం మొదలెట్టాడు :

“దేశంలో గాంధీజీ కలగన్న రామరాజ్యం రావాలి”.

“రామరాజ్యమా కామరాజ్యమా ?” కేక :

“నెహ్రూజీ చెప్పిన సోషలిస్టు తరహా సమాజం నిర్మించాలి”

“మీరు గాంధీయిస్తా సోషలిస్టా” పెద్ద - కేరీతలు :

“మీటింగు మధ్యలో అడగూడదు తర్వాత చెబుతాం”

రాసుకొచ్చిన కాయితంలో లేదుగావును ?” పెద్దగా నవ్వులు

“పంచాయతీరాజ్యమూ పంచవర్ష ప్రణాళికలూ

సింగ్రిలో ఎరువులూ పింప్రీలో మ దులూ

పెరంబూర్ రైళ్ళూ బెంగుళూర్ విమానాలు

భాక్రా నంగలూ నా ఝాసాగరూ తుంగభద్ర చంబలూ

బిలాయ్ బొకారో ఉక్కుకర్మాగారాలూ

అబ్బ- ఏం అభివృద్ధి-

ఏ దేశంలో ఇట్లాంటి ప్రగతి శరవేగంతో జరుగుతూందో చెప్పండి :

ఊరూరా ఆస్పత్రులు కావలసినంత ఆహారం

మేలిరకం విత్తనాలు క్రిమినాశః బాషదాలు సమాజ వికాస పథకాలు

దళారీ పద్ధతి నిర్మూలనం సహ కార వ్యవసాయం

సాలీనా తెగపెరిగే జాతీయదాయం

నానాటికి తరుగుతోన్న నిరుద్యోగమూ

మోటారుకార్లు రేడియోలు ఎల టీ బల్బులు పంకాలు నైకిళ్ళు

స్వయం సహాయం త్యాగబుద్ధితో కష్టించి పనిజేస్తే సుష్టుగా తినొచ్చు”

సోషలిస్ట్ డీన్ టెక్స్టుబుక్ చదివే

హైస్కూలుస్టూడెంట్ లా బహద్దరు గబగబా చదివేశారు !

ఎగళ్యాస దిగళ్యాసలతో తెగ రొప్పుతున్నారు

అప్పలాజా అందించిన గ్లాసుడు నీళ్లు

అమాంతం తాగేసి తిరిగి ప్రారంభించారు-

“ఆహార దాన్యాలు అమెరికాలో కొంటే

వ్యాపార సంబంధాలు- లావవుతాయ్

పన్నులు ఎక్కువైతే ప్రణాళికలు విజయవంతమౌతాయ్

అభివృద్ధి కార్యకలాపాల నిర్వహణకి ప్రజలు

అదనం పన్నుల భారాన్ని భరించాలి”

“రాజభరణాలు బండ్ జేసి ఎగేసిన

కోట్లాది ఆదాయం పన్ను పకడ్బందీగా పసూలుచెయ్యండి

భూసంస్కరణలు అమలుజరిపి బంజర్లు పంచండి

బ్యాంకులు జాతీయంచేసి వాచ్చిన కోట్లతో

ప్రణాళికల్ని జయప్రదం చెయ్యండి”- యువకుడు

“మీటింగ్ జరుగుతోంటే అద్దసవాళ్ళువెయ్యడం సభా సాంప్రదాయమా ?”

“మందిని ముంచే అబద్ధాలు కూస్తూ మోసంజేయడం సబబా ?”

“శాంతిభద్రతలకోసం పోలీసుల్ని పిలిపించాలా ?

దేశ రక్షణచట్టంకింద జైల్లో కుక్కించాలా ?”

“దేశ రక్షణచట్టంకింద జైళ్ళలో

కుక్కించడానికే ఇక్కడి కొచ్చావా ?”- యువకుడు

“నూకలో రామచంద్రా .... ..” పెద్దపెద్ద కేకలు !

“శాంతంగా వుండండి - చైతన్యవంతులైన మీరు నాకే .... చా చా

మహాత్మాగాంధీగారు చెప్పినట్లు మీ వోటు నాకే ఇవ్వండి”

“చెట్టుపేరు చెప్పుకొని కాదులమ్ముకోండి !” అరుపులు ఈలలు

మీ పవిత్రమైన ఓటు బహద్దరువారికే ఇవ్వండి

సభ ముగిసింది దయచేసి అంతా ఇంటి కెళ్ళండి !”

3. ఊ స ర వెల్లు ల ప ర్వం

బహద్దరువారి పెర్సనల్ అసిస్టెంట్ అప్పలాజు
 వో పొద్దుతిరుగుడు పువ్వు - వాహ లిటిల్ ప్రొఫ్యూమో
 ఆ చుట్టుపక్కల పూళ్ళల్లో అతగాడి పేరు జెబితే
 పసిపిల్లలు పాలాదాగరు; మగనాళ్ళు ఆదమరిచి నిద్రపోరు !
 కలిసొచ్చే రోజొస్తే నడిచొచ్చినట్లు
 లక్ష్మి పాలు పొంగినట్లు పొంగగా
 ఏడుకొండలపైన గుండు గొరిగించి
 అన్నవరంలో సత్యనారాయణస్వామి వ్రతంగూడా జేశాడు
 కొత్తగా కొన్న "అమోనియా కాదు"లో పోతూ
 అమాంతం ఆరు జీవాల్ని మింగేసిన ఈ ఘాతకుడు
 పుటపర్తి సత్యశాయబాబా శివరాత్రినాడు
 నోట్లోనుండి తీసిన బంగారం లింగాన్ని భద్రంగా దాచుకొన్నాడు ! !
 భూమి తనభా బ్యాంకికి ఆరువేలూ
 పంచాయితీ సొమ్ము వదిలేయూ పానకాలరాయడిలా మింగినా
 శిస్తుబకాయి నాలుగువేలున్నా వొంటిమీద ఈగైనా వాల్తా !
 అపీసర్లు దేశ నాయకులూ వొస్తే దజన్లకొద్దీ కోళ్ళూ గజారోయ్యలూ
 బ్రాందీ విస్కీ బాటిల్లూ బిరియానీ పార్టీలూ

చిన్నాపీసరు దగ్గిర్నుండి జిల్లాపీసరుదాకా
 అందరికీ ఆయనిలు గెస్ట్ హౌస్
 అవసరం వున్నాళ్ళపై అప్పలాజు చూయింవే
 అనురాగమూ ఆప్యాయతా అలాంటి దిలాంటిదా :
 ఎవరి రుచులకు తగ్గట్టు వారికి అన్నీ ఎర్రెంజ్ జేసే సాధన సంపత్తి
 ఎవరెడి బ్యాటరీలా ఎప్పుడూ రెడీగా వుంటుంది
 పెట్రోలు గొట్టించి చేతికి రెండు పచ్చనోట్లస్తే
 పోస్టింగ్ గానీ ఊస్టింగ్ గానీ
 అయిదు నిమిషాల్లో హైదరాబాదులో అటో ఇటో దేల్చేస్తాడు
 రాజ్యాంగచట్టంలోని సెక్షన్ వన్ నట్ సెక్షన్ సీలో
 క్లాజ్ జీ గూర్చి మాట్లాడితే
 వినేవాళ్లు గిర్రున గింగిరాలు తిరగాల్సిందే :
 రాజధానిలో అధికారపార్టీ రాజకీయం
 ఊర్లోబహద్దరువాడికి దాసోహం జేస్తోన్నట్లు మాయనాటకం
 ఎలక్షన్ పాలిటిక్స్ లో అంతకు మించిన చెయ్యి జిల్లాలోనే పూజ్యం
 ఇద్దరికీ పచ్చిగడ్డివేస్తే భగ్గుమనేంత గృహకలహాలూ
 లోకల్ పాలిటిక్సులో లుకలుకలున్నా
 వొహరిపై ఇంకొహరు కారాలు మిరియాలు నూరి
 మనస్సుల్లో కత్తులు దూసినా
 హఠాత్తుగా మిన్ను విరిగి మీదబడితే
 వొహరి కొహరు మహాదివ్యంగా ఉపయోగపడతారు :
 అప్పలాజు అప్పుడే భోంచేసి ఈజీ-చైర్ లో వాలాడు
 చిగుళ్ళలో ఇరుక్కున్న చాపముళ్లు అగ్గిపుల్లబెట్టి కెలుకుతున్నాడు
 “బాబుగారు జేగీ రమ్మన్నారు”
 అంటూ వొచ్చాడు వొహ కొరమీసాలరాయుడు

4. అరణ్య రోదన పర్వం

“నమస్కారం”- అప్పలాజు కూర్చున్నాడు

“ఏవి నమస్కారం ఏవి తిరస్కారం ?

మన ఎలక్షన్ ప్రచారం అరణ్యరోదనం

మనసేవీ బాగోటల్లా రాజు

రోజురోజుకీ ఎక్కువవుతోంది సీటుమీద మోజు”

మొగుడు జావగా ముందమోసిన వెధవముంద పోజు

పెట్టి దేవుడో రావుడో అంటూ

దిగాలుపడి కూర్చున్నాడు బహద్దరు మారాజు

“మీరేం భయం పడొద్దు” అప్పలాజు ప్రారంభించాడు

“వ్యాపారం చెయ్యబోయేముందు

వ్యవహారం తోతుపాతుల్ని అర్థంజేసుకోవాలి

ఎన్నికల్లో నిలబడబోయేముందు

దాని సులిసూత్రాలు ఓంటబట్టించుకోవాలి

పల్లెపట్టణాల్లోని రైతు కూలీల దగ్గరకెళ్లి

శిస్తులూ జప్తులూ పన్నులూ గూర్చి మొసలి కన్నీరు గార్చాలి

కూలోళ్ళ పేటల్లో కెళ్లి తిండి బట్టా కూలిరేటూగూర్చి మాట్లాడాలి

బదాబదలైన బనీనుపై పెర్లినూ పాప్లినూ కప్పి

నిగనిగలాడే బోగం రంగి వేషాల్లో

దారిద్ర్యాన్ని అందంగా అలంకరించే వైట్ కాలర్ వర్కర్ల దగ్గర
బేసిక్కు డి. ఎ. హౌస్ ఎలవెన్సు సోరింగ్ ప్రైజెస్

కాన్పిడెన్షియల్ ఫైల్స్ ప్రమోషన్లు

ఋరాక్రసీగూర్చి గంభీరోపన్యాసం దంచాలి

అప్పుడప్పుడూ లార్డ్ శ్రీ వెంకటేశ్వరాగూర్చి

పుట్టపర్తి సత్యశాయబాబా మహాత్ముగూర్చి

సందర్శకుడిగా మాత్ర వేస్తుందాలి

కమ్యూనిస్టు నియంతృత్వ అపాయంగూర్చి

దేశానికి సైనిక నియంతృత్వ అవసరంగూర్చి

అవతలవాణ్ణిబట్టి పొడివెయ్యాలి

ముసిలీ ముతకా దగ్గర పాపం పుణ్యం భక్తి రక్తి

ఆచారం అనాచారంగూర్చి మెట్టవేదాంతం దంచాలి

గుళ్ళు గోపరాలమీదికి జనం దృష్టిని మళ్ళించి

వాటిని మరమ్మత్తు జేయిస్తామని ప్రామిస్సు జేస్తే

కూడూ గుడ్డా గూర్చిన ప్రస్తావన హాయిగా మర్చిపోతారు! ✓

మిడిల్ క్లాస్ వాళ్ళని ఇండ్రులూ చండ్రులూ

అంటూ లగాయించి పంప్ గొట్టి

అంతా మీతోనే వుందని తెగ కోసెయ్యాలి -

డెమోక్రసీ వెల్ ఫర్స్ నింగ్ కి దేశంలోని మిడిల్ క్లాస్

బ్యాలన్సింగ్ ఫాక్టర్ - బ్యాక్ బోన్ -

దాని వునికి - మోస్ట్ ఇంపార్టెంట్ -

అంటూ తెగ పొగిడెయ్యాలి

అల్పసంతోషూ అల్పజీవులూ ఐన మిడిల్ క్లాస్ వాళ్ళు

ఊరికే ఐనై పొయ్యే రకాలు!

తురకవార్డులై తే మసీదులూ మక్కామదీనాలూ

ఋరానూ నైజాం నవాబూ పాకీస్తానూ మైనారిటీ హక్కులుగూర్చి

పందిరిమీద పచ్చిగడ్డి థైస్ కే దాల్ భాషలో -

ఉద్రేకంగా లెక్కరుగొట్టాలి

ఆధునిక ప్రజాస్వామ్యమంటే
 అందరినీ వొప్పించి మెప్పించే వెలయాలేగా : :
 ఏమిండగాడికి వ్యతిరేకంగా ప్రవర్తించినా
 పడుపుక తైకి పైసా రాల్చు
 ఎన్నికలముందు ఎవరి మనస్సు చివుక్కుమనిపించినా
 బ్యాలెట్ పెట్టెలో ఒక్క ఓటుగూడా పడదు :
 ఈ సులిసూత్రాలు స్వేచ్ఛకీ, డెమోక్రసీకీ
 మారుపేరైన అమెరికాలోనే అనుసరిస్తారు- మనం వో లెట్టా -మా :
 ఇలా జెయ్యకపోతే ఇప్పుడనుకొనే
 ఈ మూడు లకారాలు కాదు సరికదా
 ఇట్లాంటి లక్షలు మరో పది బెట్టినా వొక్క వోటూ పడదు
 కనీసం దిపాజిట్టూ దక్కదు :
 దబ్బులకీ కోతలకీ నంగనాచి నీతులకీ
 అమ్ముడువోయే వీళ్ళు నవా గొర్రెలమందా :
 అర్థశేరు బియ్యానికీ ఐదురూపాయల నోటుకీ
 వజ్రాయుధంలాంటి ఓట్లను అమ్మే యీ దిక్కులేవి కుక్కలకీ
 ఎవడిచ్చాడో ఎందుకిచ్చాడో ఈ హక్కు :

శివసముద్ర జలపాతంలా సాగిన బావయ్య ఉపన్యాసానికి
 బహుద్దరు ఉబ్బి తబ్బిబ్బయిపోయాడు :
 "రాజా వొత్తి గజపెంకువే అనుకున్నా
 పాదరసంలాంటి ప్రతిభాశాలివి
 చంద్రగుప్తుడికి చాణక్యుడిలా
 బ్రిటిష్ వాళ్ళకి సర్ విన్ స్టన్ చర్చిల్లా
 కురుక్షేత్రంలో అర్జునుడికి శ్రకృష్ణసరమాత్మలా నాకు నువ్వే దిక్కు :
 గోల్కొండ నవాబులకి దివాన్గిరీ జెయ్యవలసినంతటాడవు
 స్టార్ వక్రించి రాహు బాగోక ఈ దౌర్భాగ్య దేశంలో పుట్టావు
 నీ మీద నాకు నమ్మకం కుదిరింది
 ఈ పాశాన గంగలో దూకమంటే ఇట్లాగే దూకేస్తా

నువ్వు తప్ప మరో దిక్కు లేదు !

శేవోచ్చి అమాంతం రెండు చేతులూ పట్టుకొన్నాడు !

గొంతెత్తి బావురుమని ఏడ్చాడు ::

“అరెరె అంతపనా ! అపచారం ! అపచారం ::

మీ ఉప్పు తిని ఇంతవాడినయ్యాను

మట్టాయి అమెరికా వెళ్ళడానికి మీరు కాదా కారణం ::

ఈ రోజుల్లో సినిస్టార్ కున్న వేతనం

కొమ్ములు దిరిగిన పొలిటికల్ లీడర్లకి నైతం కూన్యం

రాను రాను జనానికి బాబలపై మోజు బయటోంది అధికం ✓

వాహ యాక్టర్స్ మరో బాబగర్నీ ✓

ఈ వేళే ఫోన్ లో కాంటాక్ట్ చేద్దాం” ✓

5. ఎన్ని కలప్రచారపర్వం

తెలుగు సినిమాని కోడంబాకంనుండి అమాంతం లేపుకొచ్చి
 చార్మీనార్ పక్కన పాతేసేందుకు నడుం కట్టి
 ఉడుంపట్టుబట్టిన అగ్రశ్రేణి హీరోగారు
 ఎన్నికల ప్రచారం కోసం
 ఉపన్యాసం దంచేందుకు విచ్చేశారు !
 రైల్వేస్టేషనూ ట్రావెలర్స్ బంగళా
 రోడ్లనిండా ఇనకేస్తే రాలినంత జనం !
 బిందెలతో నీరు వారపోస్తూ మంగళ హారతు రిచ్చి
 దేవుడిలా పూజిస్తోన్న మహిళామణులూ
 పోలీసు లాఠీచార్జి సైతం భాతరు జెయ్యకండా
 ✓ చిత్తకారై కుక్కల్లా వెంబడవరికే కాలేజీ విద్యార్థులూ !
 ఎదైన గేదెల్లా యాక్టరు కారువెంట లగెత్తే
 భావిభారత పొరులైన యువక కిశోరాలూ !
 అయ్యో రామచంద్రా ! నేడు సినీకారదుకున్న పాపులారిటీ
 రాజకీయ నాయకుడికిగూడా లేదే !
 ప్రజాతంత్రమూ జనత చైతన్యమూ
 దిగ్విజయ తిరోగమనం సాగిస్తోన్నాయా ?

అలిండియా మహిళామండలి రీడరు
 ప్లానింగ్ కమిటీలో కో-ఆపర్ డ్ మెంబరు
 అనాధ యువతీ శరణాలయం బోర్డు డ్రస్టీ
 మిడిల్ కాస్ వారులోని మహిళామణుల్ని కలుసుకొని
 బహద్రువారి ప్రజాసేవా తత్పరతనీ వికరణ శీలాన్నీ
 పేనోళ్ళ విశదీకరించి వాప్పించి మెప్పించేందుకి
 ఎన్నికల సంగ్రామ రంగంలో ఏకదం దూకింది ।

సిగలో పూచా చేతిలో బ్యాగూ
 ఓహో ఏం వాసన కమ్మకమ్మగా !
 చేతికి వచ్చి కాళ్ళకి కాళ్ళకి తోడు
 వెంటేసుకొచ్చింది ఎవరినో తోడు !
 నయగరం వొంకబోస్తూ ఎన్నికల ప్రచారానికా ?
 కాక- అభిసారికా వేషంలో భేషెన శృంగారానికా ? ।
 మహిళా రీడరుగారి అపూర్వ వాగ్ధాటికి
 ప్రమాదవనాల రీడర్లు, రీడర్స్ కై జెస్ట్, భవాన్స్ జర్నల్ కస్తమర్లు
 కళ్లు అప్పగించి నోళ్లు అప్పగించేశారు ।
 ఇంటింటికీ తిరిగి బొట్టూ కాటికా పెట్టింది
 గడవలకి పసుపురాసి తాంబూలం ఇచ్చింది
 మరికొనుండు ఘుమాయిస్తోన్న గంధం గొంతుకి పూసింది
 కరపత్రాలు పెద్దాళ్ళకి కాయితం జెండాలు చిన్నాళ్ళకి పంచింది
 తప్పక ఓట్ చెయ్యాలి సుమా - అందో
 చేతిలో చెయ్యివేయించుక థాంక్స్ చెప్పి చక్కా వెళ్ళిపోయింది ।।

* * * *

సినీ తారడూ మహిళా రీడరు ✓
 పోయిన వారానికలా పూజ్య బాబాగారు దిగారు ।
 చీలమండలదాకా జీరాడుతోన్న కాటిన్ సియ్క లాల్చీ
 లోపల కంచినట్టు సుతిమె తని లంగోటి
 జటా జూటాలు తెగ పెరిగిన శరం

✓ జర్మన్ లిలిపుట్ నె వతో నున్నంగా గీసిన గెడ్డం
అడ్డంగా మూడు రేఖల నొసటమీద గంధం
అబ్బి : బ్రహ్మ వర్చస్సుతో వీరభోగ వసంతరాశిల తేజం : :
బాబాగారు సాక్షాత్తు కలియుగ రసికేశ్వరావతారం : : :
ఓ డాన్ చక్రకేళీయా అరడజన్ నారికేళాల నీళ్లు
బాబాగారికి రాత్రింబగళ్ళూ పరిచర్యజేసే
కన్నెపిల్లలాంటి కాశ్మీర్ యాపిల్ పళ్ళూ : :
స్వర్ణపాత్రలో బాదంపాలా అప్పుడప్పుడూ కోళ్ళూ
తోంచేస్తాయి- పూజ్య బాబాజీ అన్నం సుతరామూ ముట్టరు : ✓

✓ బాబాగారు పద్మాసనంవేసి వేదికపై ఆసీనులయ్యారు
సిటీ పోలీసులూ వానప్రస్థాశ్రమంలో ప్రవేశించిన ముసిలాళ్ళూ
చెక్కబజనజేస్తూ బాబా మహాత్యలు కథల్లా చెప్పుకొంటున్నారు
పక్కా వాయస్సులోవున్న సీతాకోకచిలకలవేపు
అచ్చమైన అస్కలిత బ్రహ్మచారులుంగారు
స్వచ్ఛమైన దృష్టి విగిడ్చి తీవ్రంగా తిలకిస్తున్నారు : :
ఆదివారం గాబట్టి బాబాగారు మానవ్రతం చాల్చారు ✓

జేబుల్కింద చేతులుబెట్టి లకారాలు గడించిన నిజాయితీపరులు
మతపిచ్చు నసాళాని తెక్కిన బాబావారి పి. ఏ. వారు
పూర్వాశ్రమంలో రిటైర్డు డిప్యూటీ కలెక్టరుగారు
పరమపూజ్య బాబాజీ ఉపన్యాసామృత సారాన్ని
సర్వులకీ పంపిణీజేసేందుకు ప్రారంభించారు :

“భక్తాగ్రేసరులారా”—

“ఏంటా హరికథ?” ఎక్కడినించో కేక :

“మతాతీత రాజ్యాంగం పేరిట

మతధర్మం భ్రష్టమై వాపం పెరిగిపోతోంది :

పరమ పవిత్రమైన వైదిక ధర్మ దిగ్విజయార్థం

వన్నెందోందలమైళ్ళ దూరాన్నయినా ఖతరు చేయకండా

బాబాగారు వచ్చారీ నగరానికి ఎన్నికల ప్రచారార్థం

శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ పరమ పవిత్రమైన భగవద్గీతలో
దైవాసుర సంఘద్విభాగ యోగంలో ఏమని సెలపిచారూ ?
కంఠం సవర దీసుకున్నారు—

“కామమాశ్రిత్య దుష్కారం దంభమాన మదాన్వితాః
మోహద్భృహీత్వా సద్గ్రాహన్ ప్రవర్తంతే కుచివతాః”

“అకాపాశ శత్రైర్ బద్ధాః కామక్రోధ మోహణాః
ఈహ నై కామభోగార్థ మన్యామేనార్థ సంచయాన్.”

“అత్మ సంభవితాః స్తబ్ధాధనమాన మదాన్వితాః
యజన్తే నామ యజ్ఞైస్తేదంభేనా విదిపూర్వకం” — అంటే ....

తీరని కోరికలు పెట్టుకొని కపటం అహంభావం గర్వం విండగా
మూర్ఖంచే దుర్మార్గ భావాలతో నీచులై ప్రవర్తిస్తారు ;
వేలకొలది ఆకాపాశాలచే బంధించబడిన

ఈ కామక్రోధ పరాయణులు

కామ భోగార్థం అన్యాయ మార్గంచే
ధనరాసుల్ని ఆర్జించ కోరుతారు ;

అత్మస్తుతి శీలురై పనహానూన్యలైన ఈ ధనగర్వమదాంధులు
విద్యుత్తథర్మాన్ని ఉల్లంఘించి కపట వర్తనులై జీవిస్తారు” —
“హియర్ హియర్ .... వన్స్ మోర్” — కేకలు ;

అకాశం బద్ధబియ్యే చప్పట్లు ఈలలు కేరింతలు ;

“బావా అప్పలాజూ యెవర్నిగూర్చి యాయన ఉపన్యాసం యిస్తున్నాడని
చెవులు విక్కబొడుచుకొని వింటున్న అప్పలాజు కిమిన్నా ప్తి !!

“తిండి బట్టా ఇల్లా వాకిలీ

పెళ్లాం పిల్లలంటూ కోరికలు బలిసిపోయాయి

దుర్మార్గమైన దైవద్రోహ శక్తులు దేశంలో విజృంభిస్తోన్నాయి

కాబట్టి—

“యత్ర యోగేశ్వరః క్షష్టో యత్ర పార్థోధనుర్ధరః

తత్ర శ్రీర్విజయో భూతిర్ ద్రువా నీతిర్ మతిర్మమ” — అంటే ....

అఖండ మేధాళాఠీ

అపర శ్రీకృష్ణ భగవానుల్లాంటి అప్పలాజగరూ
అభినవ అర్జునుడిలాంటి బహద్దరువారూ ఎక్కడుంటె అక్కడ
నంపదా విజయమూ అభ్యుదయమూ రాజనీతీ వుంటాయి
అంచేత భగవద్భక్తులూ
వైదిక ధర్మ నిరతులూ ప్రజాసేవా తత్పరులూ
అయిన బహద్దరువారికే
మీ పవిత్రమైన ఓటు వెయ్యగలందులకు ప్రార్థితులు ”
అమృతం పంపకం పూర్తయ్యేప్పటికి
బాబాగారూ వారి పి. ఏ. వారూ భక్తజనులే మిగిలారు :

“ప్రజలకి ఇహలోక చింత యెక్కువై ధర్మచింత ఊణిస్తోంది”
బహద్దరువారు బాబాగార్ని చెయ్యిబట్టుకొని
రోల్స్ రాయస్ కారులో ఎక్కిస్తుండగా
పూజ్య బాబాగారు సెలవిచ్చారు :
శ్రీ వారు దీనంగా కళ్ళప్పగించి నోరప్పగించి చూశారు : :

6. విశ్వరూప సందర్శనపర్వం

✓ “బావా అప్పలాజూ

ఎక్కడికెళ్ళినా చుక్కెదురవుతోంది ఏంటి జెయ్యడం?”

విషాదయోగం పోజుదెట్టి బహద్దరు ప్రశ్నించారు :

“జట్కావాలా పార్టీవాళ్ళతో వేగలేక చస్తున్నాం

ఈ రోజు ప్రచారానికి కాలవగట్టుకేసి వెళ్దాం”

బావగారితో బహద్దరు బయల్దేరారు

మందీ మార్బలమూ హంగూ అడావిడితో కాలవగట్టుమీద దిగారు

కుళ్ళి కుక్కచచ్చిన కంపుగొడుతోన్న

పెట్టుబడిదారీ సమాజ శరీరంమీద

చీఁచూ నెత్తురూ కారుతూ

కురికులలాడే పురుగులు నిండిన కురుపుల్లాంటి పండుల గూడేలు :

పావలాకి పది నిమిషాల సుఖాన్ని అమ్మి

పెంటల్లో క్రిముల్లాంటి బతుకు గడుపుతూన్న మూగజీవాల్ని

శ్రీమాన్ బహద్దరువారు ఓట్లు అడిగారు

ఇంటికి శేరు బియ్యంనూ మనిషికి రూపాయి నోటూ వాగ్దానం జేశారు

అట్లాగేనంటూ నోరువాయాలేని గొర్రెలు

ఊ ఊ బసవన్నల్లా తలలూపారు. ✓

గుడిసె గుడిసెకీ జెండాలు వెలిశాయి :
 గూడెం గోడలన్నీ శ్రీవారి పేరుతో నిండాాయి :
 రోజురోజుకీ ఎన్నికల ప్రచారం మహాజోరుగా కారుగా సాగింది
 దిహద్దరువారి గుండెలో కారూ రెళ్ళూ పరుగెత్తాయి :
 వొంటిమీద తేళ్ళూ జెల్లెలు పాకాయి : :
 నియోజకవర్గమంతా ఇష్టంగానూ దౌర్జన్యంతోనూ
 జెండాలు ఆలంకరించుకొంది
 రొడీలూ గూండాలతో ఊరూనడూ దదరిలి పోయింది
 అప్పటికే మూడు లకారాలనుకున్న అంచనా
 అమాంతం ఆరుకి దేకింది :
 పదవి దక్కకపోతే పింగుబాయె
 కనీసం పరువైనా దక్కుతుందో లేదో ననే చీకు
 మనస్సును చీకాన పెడుతోంటే చింతాక్రాంత చిత్తుందై
 ఆపద్బాంధవుండూ అనాధ రక్షకుందై న
 అప్పలాజా భగవానుల్ని పిలిపించారు దిహద్దరువారు :
 తెల్లవారితే పోలిగ - సర్వూ సమావేశమయ్యారు.

* * * *

గదాచక్ర కిరీట ధారియె
 అభినవ శ్రీకృష్ణ పరమాత్మలాంటి అప్పలాజా ప్రవేశించాడు
 "నా ప్రియమైన బావా : (దేవదేవా :)
 నా మనస్సు భయ వ్యాకులితమై వుంది
 తెల్లవారితే కురుక్షేత్ర సంగ్రామం ప్రారంభం
 కీడు మూడు సూచనలు సర్వత్రా గోచరం- కిం కర్తవ్యం :

మహోద్దండ గండభేరుండ చండప్రచండ పదనంతో
 అగ్నిలాంటి నాలికను ఆడిస్తూ
 చింతనిప్పుల్లా మండుతూన్న కళ్ళని మూస్తూ తెరుస్తూ
 మధ్య మధ్య పళ్ళు కొరుకుతూ పికిరిలి బిగిస్తూ
 లక్షోప లక్షల రూపాలుగా విస్తరిలిన
 ఆవిరీతి బిందుప్రీతి ఆశ్రిత పక్షపాతం

లంచగొండితనం రందాగొండితనం నిరంకుశత్వం శిరస్సులతో
 పస్తులు సమ్మెలు నత్యాగ్రహాలు మహోగ్ర ఉద్యమాలు
 కోటానుకోట్ల విష్ణదరిద్రుల ఆకలిమంటల హాహాకారాల్ని
 మాతుకంగా పరమ కిరాతకంగా
 కాలరాస్తోన్న శతనహస్ర పాదాలతో
 అపర కృష్ణావతారమైన అప్పలాజు విశ్వరూపం ధరించాడు
 మహోగ్ర కంఠస్వరంతో
 ఎలక్ట్రన్ భగవద్గీతా ప్రబోధం ప్రారంభించాడు-

“హిమాలయాలనుండి కన్యాకుమారివరకూ
 అనేకు శీతాచల పర్యంతం
 నా విశ్వరూపమే పరిపరివిధాలుగా జ్ఞాతంగా లీలగా
 విభిన్న సమయాల్లో వివిధ వ్యక్తులకి ప్రత్యక్ష మవుతుంటుంది
 పాషండ నిరంకుశ అరాచక దేశద్రోహకర శక్తుల
 ప్రళయభీకర యురూమారుతం దారుణంగా దేశంలో వీస్తోంది
 దక్షిణదిక్కున వాహసారి మోరంగా విజృంభించింది
 సర్వమత సనాతన శక్తుల వత్తాసుతో
 సమస్త కుబేరుల అకుంతిత సంపత్తితో
 దిగంత పరివ్యాప్తమై అనంత శక్తివంతమై అపరిమేయమై
 అవినాశమైన నిరంకుశాధికార అంకుశంతో
 ఆ శక్తుల పీచ మణచేందుకు
 రక్షకభట వర్గమూ రాజ్యాంగవట్టమూ సర్వసన్నద్ధంగానే వున్నాయి
 లక్ష్మీపుత్రుల మిత్రరాజ్యాలు
 సంపూర్ణ సహాయ సహకారా లందజేస్తాయి
 “కర్మణ్యే వాదికారస్తే మా ఫలేషు కదాచన”
 “సర్వ ధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ
 అహంత్వాం సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మా కుచం”

✓ కర్మచేయడానికి మాత్రమే ఆధికారం వుంది : ఫలానికి లేదు ::

సర్వధర్మాలనూ విడనాడి నన్నొక్కణ్ణే ఆశ్రయించు

అన్ని పాపాలనుండీ నిన్ను నేను

విముక్తి చేస్తాననికదా గీతా ప్రబోధం ?" — ✓

"బావా (దేవదేవా :) నీ విశ్వరూప సందర్శనంచేసి

అపరిమితంగా ఆనందించా

గదా చక్ర కిరీటాల్లాంటి

చేతికర్రా చుట్టపీకా తెల్లదోపీల్చి మళ్ళీ ధరించు !"

"మనోవైకల్యం పొందక ధైర్యంగా వుండండి

ఎలక్షన్ జయలక్ష్మి తప్పక వరించు

ఊరూనాడూలోని అందరు హంగుదార్లనీ

కరేపామ నాగులూ గోపీ పిచ్చోడూ యిత్యాది

అనేకానేకులైన ఆప్తమిత్రుల్ని

అన్నిచోట్లా పకడ్బందీగా కాపలా పెట్టండి

గుడిసెకి శేరు బియ్యంనూ మనిషికి రూపాయి నోటిచ్చి

గొడ్లసావిట్లో మూకుమ్మడిగా తొయ్యండి

✓ ఊరికి పదేసి ఏటపోతులూ

గూడేనికి పన్నెండేసి పండులూ చొప్పున పండేరం చెయ్యండి

వందల కావిళ్ళ కల్లా పీపాలనిండా సారా దీసుకొచ్చి

ముద్దీ నోటా పొయ్యండి ✓

తెల్లారుజామునే పోలింగ్ స్టేషన్ దగ్గర మాలామండిని నిలబెట్టి

క్యూలో మధ్య మధ్య మనవాళ్ళని బెట్టండి

ఓటు వేయడాని కెళ్ళేముందు భాగోతం బై బిలూ ఖురానూ

నెత్తిమీదబెట్టి ప్రమాణం జేయించి మరీ వొదిలెయ్యండి ::

అప్పుడప్పుడూ నోటు బాకీలూ కౌలు బకాయాలూ

కూతురు పెళ్ళి, కొడుకు ఉద్యోగమూ జ్ఞాపకం చెయ్యండి

ఈ సులిసూత్రాల్ని మీ రమలుజేస్తే

బహద్దరుగార్ని జయలక్ష్మి వరించి ఆయన మంత్రయ్య
ఇంతకి మూడింతలు సంపాదించకపోతే నా మీసాలు తీసెయ్యండి”

“శహజ్బాష్ బావా ఎంతటి ధీశాలిని వేచాశాలిని !!
ప్రపంచాన్ని గజగజ లాడించిన హిట్లరంతలాడివి”

“అందరికీ నచ్చిన ఊసరవెల్లి వేషాలు వెయ్యటం
ఏ యెండ కా గొడుగుబట్టి మన వబ్బం గడుపుకు దొబ్బటం—
ఆధునిక ప్రజాస్వామ్యమంటే పొద్దుతిరుగుడుపువ్వు
ఆధునిక ప్రజాస్వామ్యమంటే సానిదాని నవ్వు
ఆధునిక ప్రజాస్వామ్యం వొక ప్రాస్టిట్యూటు
ఓటు దాని గేటుకి చెల్లించే రేటు—
తమలాంటి ఒక్కొక్క కుజేరుడు
వొహ ఇరవై మంది పార్లమెంటు
నభ్యుల్ని గుప్పెట్లో పెట్టుకొంటే
అవతరమైన డబ్బు సదుపాయం వెచ్చించే
అట్లాంటివాళ్లు మరో ఇరవై మంది వుంటే
పార్లమెంటునీ గవర్నమెంటునీ
మన చేతిలోని ఇన్స్ట్రుమెంట్ గా మార్చడం ఏమంత కష్టం ???
అమెరికాలో బిజినెస్ ఎక్స్‌క్ల్యూజివ్ నూ
పాలిటిక్స్ చదివొచ్చిన హా పెద్దాడు
నేటి డెమోక్రసీలోని నాటకం బ్యాలెట్ బాక్స్ బూటకం
అమెరికన్ సెనేట్ మెజారిటీలోని అంతరార్థం
అరిటి పందొలిచిపెట్టినట్లు అంతా
అర్థమయ్యేట్లు యిచ్చా డుపన్యాసం !
నేటి ప్రజాస్వామ్యంలో ఓటుగాదు
సీటుగాదు డబ్బుమూట ప్రధానం !
అదే అంతిమ గమ్యం ! అందరికీ పరమాదర్శం !!!

రాతిరి జాతరలో ఖుషిగా పొద్దుపుచ్చేందుకు
రాత్రికి రాత్రే వూళ్ళలోని అరిగా జనాన్ని
లారీలో కుక్కి వత్తాలేకండా మాయంజేశారు :

రైసుమియలో గొడ్డ సావిళ్ళలో వాళ్ళు
ఎరిక్టాను చుట్టూ తిరిగే ప్రోటానుల్లా
సారాపీసా చుట్టూ మూగారు

మట్టి మూకుళ్ళలో గొడ్డు మాంసం వొడ్డించారు
వొళ్ళూ పై తెలీకండా వాళ్ళు తాగి తందనాలాడారు
కొత్త బద్దరు గోత్రీకురి పుణ్యవా అంటో
ఎన్నదో చచ్చిన రంకు దాన్సులు

జనానికి రాత్రంతా చైతన్యం పంపిణీ జేశాయ్ :

బహద్దరు ఎరేంజ్ జేసిన సెక్సు బ్రెడ్డూ సారా వాటరూ
జనాన్ని ముద్దీ నోటా ముంచెత్తాయ్ !!!

7. స్వర్గారోహణపర్వం

తాయాకాపీసులో కౌంటింగు ప్రారంభమైంది
 బ్యాంక్ పెట్రోల్ ఓట్లు తిరగేసి మరగేసి
 కిందా మీదాజేసి లెక్కబెట్టారు
 ధనం రాహువు ప్రజా సూర్యుణ్ణి మింగేసింది ✓
 పైసా గెలిచి ప్రజల తీర్పు గోల్మాలైంది :
 అపూర్వ త్యాగాలుచేసి అష్టకష్టానికి లోనై
 దారుణ దౌర్జన్యాన్ని పైతం భాతరు జేయకండా వోట్ చేసినవారు
 తల్లి చచ్చిప దిగులుతో తలొచ్చుకొని
 గుడ్లలో నీళ్లు కుక్కుకుంటూ కామగా వెళ్ళిపోయారు
 పరమపద సోపానపటం పాము నోట్లో
 కటిక్కిన పడవలసిన బహద్దరు లటిక్కిన తప్పించుకొని
 తొంభయిమూడు వోట్ల థంపింగ్ మెజారిటీతో
 అఖండ దిగ్విజయాన్ని సాధించాడు :
 అపూర్వ విజయమంటూ కాటికాయంత అక్షరాలతో
 పతాక శీర్షికలిచ్చి ప్రచురించి చంక లెగురవేశాయ్ వారస్థాత్రీకలు
 కాడిగట్టిన జోడెద్దులమీదనే బహద్దరు దేశముతా వూరేగాడు
 ఆకాశం దద్దరిల్లేట్లు లారీలో ఎక్కిన కిరాయి సరుకు
 గొంతులు చించుకొని అడిలింది
 హరిజనవాడల్లోని కొంపలకి అమాంతం నివ్వంటుకొంది

విందులూ గోవిందులూ ఖుషీగా జరిగిపోయాయి
 పంది మాంసాలకనీ పందేరాలకనీ
 పొలిటికల్ బ్రోకర్లు హైకాస్ డాఫర్లు
 ఎవళ్ళకి చిక్కినంత వాళ్ళు రెండుచేతులా వట్టేశారు
 సిమెంట్ కోటాలూ ఐరన్ పర్మిట్లూ గవర్నమెంట్ కాంట్రాక్టులూ
 బస్ రూట్లూ అమోనియా లారీలతో
 బహద్దరు ఏడాది తిరక్క పూర్వమే
 పెట్టిన ఖర్చుకి మూడింతలు గడించి పూరాగా పండిపోయ్యాడు :
 అప్పలాజా బావ నాలుగు సినిమా హాల్లు
 రాజధానిలో రెండు హోటళ్లు
 రాజకీయ బాధితుడి పేరుతో
 వదిలేసిన ఎకరాల పాటిదిబ్బా గడించాడు
 సంతకం కావాలన్నా మొరబెట్టుకొందామన్నా
 బహద్దరు ప్రజా సేవకుడు పత్తాలేకండా మాయమయ్యాడు :
 ప్రజాబలంతోగాక పైసా ఆసరాతో గెల్చి
 పదవీ స్వర్గారోహణ జేసిన “ప్రజాసేవకుడికి”
 ప్రజ లెందుకూ... వారి మొరలెందుకూ ? :

8. మ హా ప్ర స్థా న ప ర్వ ం

తల ముగ్గుబుట్టలా మారినా
 దోవవెండి నడిచే వాయస్సు మగాళ్ళని జూసి
 అనందర్పంగా గజలు గలగలలాడిస్తో
 వెకిలిగా నవ్వే ముసిల్మాని నవ్వులా
 అరవయ్యోపడిలో పడ్డా అభిసారికల్ని పఠించే
 కరణం వెంకట్రామయ్యలా
 ప్రాతఃకాలాన మడిస్తానం జేసి తడిబట్ట గట్టి
 అర్ధ డిగంబర వేషంలో తిరగేసిన కీలర్లా
 చూపరుల్ని రెచ్చగొడుతూన్న ఆధునిక యువతి ఆచారంలా
 డార్విన్ జీవ పరిణామ సిద్ధాంతంపై థీసిస్ రాసి
 డాక్టరేట్ గడించిన నై న్సు యమ్ య స్పీ
 ఊర్లో కలరా వాస్తే యింట్లో పోలేరమ్మకి
 నద్ది నై వేద్యం బెట్టమని పెళ్ళాన్ని నళాయిస్తున్నట్లుగా ✓
 అల్పాజమానానికి పోయేముందు రోడ్డుపక్కన
 మట్టిబెడ్డలూ యిటిక ముక్కల కోసం
 ఆత్రంగా అన్వేషించే సూతేసిన తురక ప్లీడరుగారిలా ✓
 పెళ్ళానికి పై ఫాయిద్ వాస్తే
 ఏసుప్రభువును ప్రార్థించే పీటరు ప్రభాకరంలా
 సినిమాలో సీతమ్మోరి చెరలు జూసి
 తెగ యేడ్చేసి ముక్కు రక్తేసుకొని ✓

నందెచీకటి వడగానే రంకుచయ్యాటలాడే నంసారిలా ✓
 దేశంలో ఎవరు ఏది ఎందుకు చేస్తోన్నారో చెపుతోన్నారో
 మరొకళ్ళకి అంతుబట్టని సాంస్కృతిక సంక్షోభం దావరించింది :
 కాలం చెల్లిన ఆచారానికి నేటి కృత్రిమ యాంత్రిక జీవన విధానానికి
 సంఘర్షణ దారుణంగా జరుగుతోంది
 పూర్వపు పాపపుణ్యాల్లాస్తానే ఆధునిక నీతిసూత్రాలు అవతరించే
 నందికాలంలో సంఘం తొక్కిసలాడుతోంది
 జీవితమూ ఆలోచనా విధానమూ ఆచరణ
 ఇంటింటి పజ్జాల గేయకవి అంత్యప్రాస విలాపంలా
 అక్కంత జగుప్సాకరంగా
 దొంగముఖంలా తుమ్మలో పొద్దుగూకినట్లుగా
 ఎవరికీ అర్థంగాకుండా వుంది
 చచ్చిన ఆచారం శవంమీద అందమైన దుస్తుల్ని కప్పేందుకూ
 హేయమైన దారిద్ర్యాన్ని తెచ్చిపెట్టుకొన్న వేషభాషల్లో
 దాచేందుకూ అంతా ప్రయత్నిస్తున్నారు
 అవిద్య అజ్ఞానం ఆకలి జనత ఒతుకుల్ని నిరాఘటంగా పాలిస్తోంది
 మూఢ మత విశ్వాసం ప్రజల మనస్సుల్ని చేతల్ని అనుశాసిస్తోంది
 జీవిత గాంభీర్యమూ నైతిక విలువలూ
 హేతుబద్ధ చింతనా మంటగలిసిపోయాయి
 నేటి సొసైటీ విశాఖపట్నం ల్యూనటిక్ ఎస్టేట్లలా తయారైంది :

అమూల్యమైన ఓటును
 అయిదురూపాయల నోటుతో కొనేసే దేశంలో
 రొడీయీ రాజకీయ దళారీయీ ఎలక్షన్ ప్రాపగండాలో
 ప్రముఖ పాత్ర వహించే రాజ్యంలో
 ప్రజాతంత్రం స్థానంలో పైసాతంత్రం
 చైతన్యం స్థానంలో సారాయితనం
 యూనిటీకి బదులు ముఠా తగులాటం
 మనిషికి బదులు ధనం కులం అంగూ ఆర్పాటం
 వివేకానికి బదులు వచ్చి గూండాయజం
 విచ్చిగా పెచ్చరిల్లిపోతోంది
 ఉన్నపక్షల్లా పెల్లిప్రింటర్లు అనువాదాల్లో తలదూర్చి
 తిమ్మిని బమ్మిని బమ్మిని తిమ్మిని చేసే రచయితలు

తమ పవిత్ర విద్యుక్త దర్శాన్ని విస్మరించి
 ఎల్లో జర్నలిజానికి మా భేషగా అంకితమైపోయి
 గొలుసు పత్రికల జీతబత్తెలకి అమ్ముడై పోతోన్నారు :
 మూలబద్ధ దేవుళ్ళ గుళ్ళ పీఠాధిపతుల
 దివ్యచరిత్రలూ క్షేత్రమహాశాలూ ప్రకటిస్తో
 పీడకవర్గ హేయమైన ప్రయోజనాల్ని నిస్సిగ్గుగా సమర్థిస్తో
 చెరకు పిప్పికంటే మూడింతలు తక్కువైన
 పరాన్న భుక్కుల్ని కీర్తిస్తో
 వారఫలాలూ జన్మదీప ఫలాలూ
 గోచార ఫలితాలూ గోంగూర పచ్చళ్ళూ గూర్చి రాస్తో
 తక్కినీ ముముక్షుకత్వాన్నీ
 తులం పదమూడు నయాపైసాల చొప్పున
 ప్రతి ఆదివారం ప్రజలకి పంపిణీ చేస్తో
 పాలకవర్గానికి ఫస్ట్ క్లాస్ బాకాలుగా తయారైన
 గొలుసు పత్రికలూ వాటి వారపుత్రికలూ
 బాలయోగిగారి మతం తలుపులు
 వాటికవే లిరిక్కిన తెరుచుకున్నాయనీ
 పూర్వజన్మాన్నిగూర్చి పూరాగా జెపుతున్నాడనీ
 చంకలో ఊసరవెల్లి పుట్టిందనీ
 నానా కల్లబొల్లి కథల నల్లమందుతో
 ప్రజల్ని పబ్లిక్ వాషినియన్నీ
 మహా బాగా మలుస్తున్నాయి :
 నానారకాల సంక్షోభంతో సతమతమవుతూ
 అడ్డపీత నడక నడుస్తూన్న ప్రణాళికలూ
 బందరు ఉప్పెనలా మునుముందుకు చొచ్చుకువస్తూ
 గోదావరి వరదల్లా దేశాన్ని ముంచెత్తుతూ

0
మె

జాతి మూలుగుల్ని నిలుపునా పీల్చేస్తోన్న విదేశీ పెట్టుబళ్లు
 ఊర గంగనమ్మ నోరుబెట్టుకొని
 గాల్లో పందికొక్కుల్లా దేశం గ దెలో దూరి
 రాజభరణాల రూపంలో జాతి కొంపంతా
 కుంపుజేస్తోన్న మ జీ రాజులూ తరాజులూ
 రాత్రింబగళ్ళూ కష్టించి సృష్టిస్తోన్న జాతి ని స్తుల సంపదల్ని
 అడ్డంగా మ్మేసేసే రాజకీయ సంబంధులైన బడా బడా కంట్రాక్టర్లు
 పెరుగుతోన్న సేరుద్యోగమూ ధరలూ
 తరుగుతోన్న జీవన ప్రమాణాలూ
 చంద్రమండలాన్ని ముద్దెట్టుకోవడానికి
 పైపైకి యెగబాకే రాకెట్ లాంటి పన్నులూ
 దినగండం మారేళ్ళ ఆయుషులూ
 కరువు బతుకుల్ని బరువుగా యీడ్చే కోటాది ప్రజలూ
 ఆకాశ పంచాంగంలాంటి అంతెల గారిడీతో
 మానవమాత్రుడికి అంతుబట్టని లాటిన్ గ్రీకు భాషల్లో
 అభివృద్ధిని అభివర్ణించే పా కవరం
 భిక్షందేహి అన్నపూర్ణేశ్వరీ తా అంటూ
 అక్షయపాత్ర పుచ్చుకొని అడుక్కొంటానికి
 ప్రపంచ గుత్త పెట్టుబడిదార్ల స్వర్గదామానికి బయలుదేరిపోతోం
 స్వయంపోషకత్వానికి బదులు ముప్పైతరం
 ఎక్స్‌ప్లన్‌గాక జనరల్ రూలైంది :
 స్వరాజ్యరక్షి కాపరాని తెళ్ళి పదిహేడు సంవత్సరాలు విండినా
 నేటికీ భూసంస్కరణల శిశువును కనదు
 మాసికమ్మో ఏంపాడో : : ✓

మహాత్మాజ్ఞాన మానవతా సిద్ధాంతకోసం
 కోటాది నిష్టదరిద్రుల బతుకుల్లో
 అపూర్వ వసంతాలు విరజాయించేందుకోసం
 భూమితే భు కితే మానవ విము కితే
 అనేకానేక వీరోచిత పోరాటాల్లో ఆహూతవుతూ
 జైళ్ళనీ తుపాకి గుళ్ళనీ మోర హింసల్ని వరకయాతనల్ని
 తమకై తామే వరించి శిలువమీది జీసస్ లా బలిఅవుతూ
 జాతీయ స్వాతంత్ర్య గౌరవ ప్రతిష్ఠల్ని

అడుగడుగునా పరిరక్షించే

వజ్రాలంటి నేలతల్లి ఉత్తమో తమ పుత్రులు
దేశద్రోహులుగా పరిగణింపబడుతుంటే—

నానా కుంభకోణాల్లో సిగుమాలిన లాయాచీల్లో అవతిష్టపాలై
ధనం మూటల బూట్లు నిస్సంకోచంగా మోసే
విదేశీ స్వదేశీ కుబేరుల తాబేదార్లు
బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదుల గత కౌలపు బంట్లూ
నబ్బుల కంపెనీల ఏజంట్లూ
దేశభక్తులుగా చలామణీ అవుతుంటే
దేశం తనను జూచి తానే
తనలో వెర్రిగా నవ్వుకుంటోంది !!

దళాల్దన్నరపాటు యెదురులేని గు తాదికారం చెలాయించి
విదేశీ స్వదేశీ గుత్తపెట్టుబళ్ళతో ముద్దుముద్దుగా చెలిమిజేసి
జనాన్ని శోషిస్తే దళితి తెచ్చిన పాలకవర్గం
నేడు సోషలిజాన్ని జపించడం ప్రారంభించింది ।
భారతజాతీయ జీవితరంగంపై
దారుణ భీషణమైన నాటకం
ప్రళాంత గంభీరంగా ఆడబడుతోంది
ప్రళయ భీకరమైన ప్రజల అసంతృప్తి లావా
జాతి హృదయం అగ్నివర్షతంలో
నివురుగప్పిన నిప్పులా నానాటికీ రాజకాంతోంది
ఏ రూపంలో ఏనాడు ఈనాడులో
ఆ అగ్నివర్షతం బ్రద్దలవుతుందో ఎవరికి తెలుసు ? ?

దేశాన్ని అమావాస్య ఆవహించింది
అధికారం అవినితికి దోవతీసింది
హదూపదూలేని నిరంకుశాధికారం
అంతా పీఠాల్లోని అవినితికి మార్గం వేసింది
భీతి పీఠ జాతినీ సాహితీనీ

పాలించే దుస్థితి దావరించింది

ఇదే నేటి డెమోక్రటిక్ భారతంయొక్క విషాద భారతం

కిం కర్తవ్యం? ఏవిటి చెయ్యడం?? వాటిన్ టు ది డన్??

ఓటంటే అయిదురూపాయల నోటుగాదు అర్థశేరు బియ్యమూ గాదు

ఓటంటే రద్దయ్యే ప్రామిసరీ నోటుగాదు బిరియానీ పార్టీ గాదు

ఓటంటే సారా పీపాలు గాదు కల్లుముంతల తందనాలూ గాదు

ఓటంటే మూలబద్ధ గుళ్ళనీ

పాడుబద్ధ చర్చీలనీ బాగుచేయడమూ గాదు

ఓటు ప్రజాతంత్రానికి జీవిత ప్రగతికి రాచబాట

ఓటు ప్రజావాంఛల్ని పోలీసు ఉక్కుబూట్లతో

కాలరాసే ప్రజాద్రోహాల పాలిట పాముకాటు

ఓటు ప్రభుత్వ సీటుల్లో చోటుజేసుకొన్న నీరోలకి

వ్యతిరేకమైన చట్టబద్ధమైన తిరుగుబాటు

ఓటు గబ్బుకొట్టే వ్యవస్థలూ తినమరిగి తిరగమరిగిన

బందిపోటు దొంగలపాలిట బల్లెపుపోటు

ఎవరు ప్రజాసేవకుదో ఎవడు దారి దోపిడిగదో

గుర్తించి ఓటు వేయండి

ఏది ధర్మమో ఏ దధర్మమో ఆలోచించి మరీ గద్దె నెక్కించండి

మనుషుల్ని మనసుల్ని కొని అమ్మేసే

ఈ పెను వేస విత్తుల రాజ్యంలో

మీ జీవిత సర్వస్వం నడియేట్లో ములుగుతున్న నేడు

ఎవడు పైసాతో ఓటు కొంటున్నాడో

ఎవరు ప్రజలకోసం అహర్నిశలూ

పాటుబడుతున్నారో తెలుసుకొన్ననాడు

ఈ పర్మిట్ ద్వారా కంట్రాక్టర్ లిటిగంట్ల కుక్షింభరుల

పొద్దుతిరుగుడుపువ్వుల రాజకీయ ఊసరవెల్లుల

విదేశీ సామ్రాజ్యవాదానికి అడుగులకి మడుగులొత్తుతూ

దేశాన్ని అమ్మేయ ప్రయత్నిస్తూ

దేశభక్తి బోగం వేషాలు దాల్చి ప్రజల్ని కుక్కలుగా

ప్రజాసేవకుల్ని దేశద్రోహులుగా పరిగణించే

పయోముఖ విషకుంభాల ఆటలు తక్కువ కట్టిననాడు

ఆనాడు బాగుపడుతుంది నాడు ✓

నలమందులాంటి గంజయదమ్ములాంటి
 భంగు నిషాలాంటి సారాకె పులాంటి
 చేతబడిలాంటి దయ్యం భగ్గంలాంటి
 గాఢసుమ పిలాంటి మూఢమత విశ్వాసంలాంటి
 నేటి నిస్తేజ నిర్వీర్య ఉదాసీన చెతన్య శూన్య
 నిరి వతలనుండి తిరిగి మేల కోడి
 బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాద శునకాల్ని
 తరిమివేసిన వీరోచిత పోరాటానాటి
 శతకోటి భానుల ప్రభాభాసురమైన
 మహోజ్వల చెతన్య విలసితులై
 నలభై కోట్ల పిడికిళ్ళని వాక్కుమ్మడి దిగించి
 భూనభోంతరాళాలు దడలిపోయేట్లు
 మీ వాంఛల్ని ప్రతిధ్వనించండి
 ప్రజల గోడు పెడచెనివి బెట్టి
 నానా దుర్మార్గ మార్గాలు చేబట్టి
 కావరం యెగదన్ని కళ్ళ మూసుకపోయి
 జ్ఞానత బతుకల్ని నరక యాతనలకి గురిజేసిన
 రోమన్ నీరోలు రష్యన్ జారు
 జర్మన్ హిటరు ఇటాలియన్ ముసోలినిలు
 ద్రౌపదీ మలినాళ్ళంగనికి తలపడ్డ దుశ్శాసన కీచకాధములు
 దిక్కు దివాణం లేకండా
 మట్టిగొట్టుకపోయి మటుమాయ మయ్యారు

నిరంతర జాగరూకతే స్వాతంత్ర్యానికి చెల్లించవలసిన మూల్యం
 ప్రజావాంఛకి ప్రభిబింబమైన పరమ పవిత్రమైన ఓటును
 పైసాతో కొంటూ సీట్లను అమ్ముతూ
 ప్రజాస్వామ్యాన్ని సజీవ నరమాంస విక్రయ
 బహిరంగ వ్యాపారంగా మార్చే
 మేడిపండుల అంతుతేల్చడం
 అందరం నిర్వృత్తింప వలసిన పవిత్ర కర్తవ్యం
 ప్రజాస్వామ్యాన్ని కాలరాసి
 జనత సహనాన్ని చేతగానితనంగా భావించే యే ప్రభుత్వం
 మానవ చరిత్రలో యింతదాకా మరలేదనేది
 యుగయుగంలాటి సత్యం !

భ ర త వా క్యం

ఏవిటండి ఇది లోకమా ?
 కాక విషం కలిసిన రుచి పాకమా ?
 దరిద్రుని ఆకలి అరుపే గోడు
 కష్టజీవి జీవితమే బీడు
 వర్గాలతోయున్న నేటి సంఘం
 మానవ జీవిత ప్రతిష్టకే శృంగభంగం
 మతం పేరుతో జరుగుతోన్న దారుణం
 వర్ణించడానికే కఠోరం
 కాబట్టి కట్టాలి కంకణార్
 విరగ్గొట్టాలి మీరుక్కు శాసనార్
 సోషలిజమే నేటి ద్యేయం
 లేకపోతే లేదు మోక్షం
 వ్యష్టిస్పృహిష్టితో కలిస్తే శక్తి
 చీలిపోతే లేదు నరునికి విముక్తి
 నిర్మించాలి వర్గరహిత సంఘ స్వర్గం
 ఇదే నేటి రైటర్ యిచ్చే మహోజ్వల సందేశం.

i

ముద్రణ :

విద్యోగయ ప్రెస్సు,

విజయవాడ - 2

Check List

Book Number	NP/201F356	Date	13/4/23
Front Cover	yes	Back Cover	yes
Blank Pages	ca. 21 73,		
Missing Pages	NO		
Prepared By	P. Syothi	Cutting By	P. Syothi
Scanned By	Swathi	Pages	77
Quality Checking	Lakshmi		